

Tilläggsyrkande

Inskickat 2021-03-25 till KS
2021-03-31

Ärende nr 2.2.10

Tilläggsyrkande angående – Redovisning av uppdrag om kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet samt utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att delge regeringen Göteborgs mening att kraven på att få ett svenskt medborgarskap skärps. Bland annat med förlängd hemvist.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att delge regeringen Göteborgs mening att svenskt medborgarskap bör kunna återkallas.
3. Stadsledningskontoret får i uppdrag att delge regeringen Göteborgs mening att Göteborgs kommun måste kunna få samköra och/eller tillgång till alla olika myndigheters register för att kunna komma åt den klanbaserade kriminaliteten redan i ett tidigt stadium.

I kommunstyrelsen och fullmäktige:

1. Ge våra kommunala bostadsbolag i uppdrag att tillsammans med berörda polismyndigheter se över om det finns hyresgäster i deras bestånd som av polisen betecknas ingå i kategorin klanbaserad kriminalitet och säga upp deras kontrakt.
2. Ge Higab i uppdrag att tillsammans med berörda polismyndigheter se över om det finns hyresgäster i deras bestånd som av polisen betecknas ingå i kategorin klanbaserad kriminalitet och säga upp deras kontrakt.
- 3: I Övrigt bifalla yrkandet från S M L och C

Yrkandet

Det finns mycket Göteborg kan göra om vi på allvar vill gå till botten och krossa den klanbaserade kriminaliteten i staden. Vi som kommun har dock begränsade möjligheter och måste därför trycka på vår regering. Oavsett vilka partikonstellationer som ingår i en sittande sådan.

Ett förlängt krav på så kallad hemvist skulle ge myndigheterna längre tid att upptäcka säkerhetshot och kriminalitet bland dem som vill bli svenskar.

Till skillnad från i andra nordiska länder finns ingen möjlighet för svenska myndigheter att återkalla medborgarskap som fått på grundval av felaktiga uppgifter.

De som är kritiska till att införa sådana regler brukar mena att medborgarskapet ska vara okränkbart. Men om det är något som undergräver medborgarskapets värde torde det vara att det ostraffat går att fuska till sig svenska pass. Det finns dessutom stöd i folkrätten för att dra in medborgarskap. Göteborg måste ligga på Sveriges regering om att återkalla medborgarskap som givits på felgrunder, eller vid grov kriminalitet. Detta i ett led att komma åt bland bla klanbaserad gängkriminalitet.

Göteborg är tyvärr rikskänt i sammanhanget med klanbaserad gängkriminalitet. En kriminell gren av en släkt har i decennier spridit skräck i de nordöstra förortererna i Göteborg, enligt polisen. Den utpekade familjeöverhuvudet har dock aldrig blivit straffad i Sverige och framställer sig gärna som en from imam som tar avstånd från våld. Det har nu visat sig att mannen är dömd för flera grova brott i Libanon på 1970- och 80-talen, bland annat mord, mordförsök och väpnat rån.

På ett generellt plan är kraven för att få medborgarskap i Sverige i princip lågt ställda. Du behöver inte kunna svenska, du behöver inte kunna något om det svenska samhället och du behöver inte kunna försörja dig. Det räcker i praktiken bara med att ha bott här en dryg mandatperiod för att bli medborgare.

Det är svårt att se hur de slappa kraven stämmer överens med lagstiftningens högstämnda tal om att medborgarskapet ska bidra till "samhörighet med Sverige".

Vissa skärpningar verkar vara på gång enligt SOU 2021:2¹ men mer behövs. Göteborg måste sätta trycket på vår Sveriges regering.

Från kommunalt håll bör vi göra det vi kan. Dessa personer bör inte kunna få hyra vare sig kommunala bostäder eller kommersiella lokaler ur vårt gemensamma bestånd. Självfallet måste vi också kunna ha möjligheten att korsköra register för att lättare få tag i komprometterade uppgifter.

Det är dags att Göteborg inför en nolltolerans mot klanbaserad kriminalitet.

¹ [Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap, SOU 2020:2 \(regeringen.se\)](#)

BILAGA 1

Sverigedemokraterna var tidigt ute och varnade för riskerna som öppna gränser, mångkulturalism och ett underfinansierat rättssystem medför gällande framväxten av extremism, terrorism, gäng- och klanbaserad kriminalitet. Det var först när det var för sent, när Sverige redan drabbats, som de andra partierna uppvaknade. Trots detta uppvaknande är inte Sverige mindre utsatt i dag än i går. I takt med att IS besegras internationellt flyttas kampen till vår bakgård – där vi till följd av tidigare regeringars bristande insikt och vilja att agera, nu har hundratals terrorister med praktisk erfarenhet av terrorn i IS och tusentals därutöver som delar deras åsikter.

Nu krävs det, mer än någonsin, att vi ligger steget före och driver igenom politik som bekämpar den destruktiva utvecklingen, att vi inte bara förbereder oss för terrordåd och kriminalitet utan förekommer dem. För att nå dit krävs utökade resurser till rättsväsendet för att stärka arbetet med att upptäcka, utreda och bestraffa terrorbrott, det behövs utökade verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna, men framför allt krävs det att politikerna anpassar sig efter hur verkligheten ser ut – inte hur de önskar att den skulle se ut.

Kommunen har ett antal verktyg och vi ska använda och samordna det vi kan. Vi kan bland mycket annat göra utökad tillsyn, samköra de olika uppgifter som finns och göra bakgrundskontroll, göra anmälan vid misstanke om oegentligheter samt belysa olämplighet eller ekonomiska tvivelaktigheter. Vid minsta misstanke om kopplingar till våldsbejakande extremism ska staden kraftfullt och skyndsamt sätta in alla de verkningsfulla åtgärder som staden förfogar över.

Det finns områden där kommunen inte har rådighet, och i dessa fall behöver kommunstyrelsen i samverkan med relevanta nämnder hemställa till regeringen om behovet av utökade resurser till rättsväsendet för att stärka arbetet med att upptäcka, utreda och bestraffa terrorbrott, samt utökade verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna. Staden måste göra allt som står i dess makt för att bekämpa våldsbejakande extremism och radikaliserings.

Svenskfientligheten ökar som aldrig förr. Bomber exploderar på företags toaletter, bilar sätts i brand, våra kyrkor utsätts nästan dagligen för hatbrott och brandbomber, barn och äldre rånas och berövas sin trygghet. Även i det dolda frodas extremismen. Bara för att den inte syns, innebär det inte att den inte finns.

Vi ser tydliga signaler i kommunen att radikaliserings breder ut sig i ett omfattande nätverk av extremister och radikalister. Salafister har anställts hos SiS, Vetenskapsskolans förre rektor och ägare har bedrivit verksamhet som utgör fara för rikets säkerhet. Rektorn som pekats ut av SÄPO, ingår i ett omfattande nätverk av extremister och radikalister. Sent omsider har samhället börjat få upp ögonen för den skadliga verksamhet som bland annat bedrivs på tvivelaktiga friskolor. Vetenskapsskolan är bara en i en lång rad. Römosseskolan har flera gånger fått tung kritik.

Det radikaliserande nätverket har flyttat fokus från skolorna till fristående förskolor för att minska samhällets granskningar. Förskolan Lek & Lär i Angered har nyligen stängts ner efter huvudmannens konstaterade kopplingar till våldsbejakande extremism. Radikalisterna har ett omfattande nätverk och flyttar både huvudmannaskap och stora mängder pengar mellan de olika skolorna. Stadens egen utredning har visat att Vetenskapsskolan har försett huvudmannen för förskolan Snödroppen med stora penningbelopp, en huvudman som senare ersatts av en nära släkting. Ingen skolform ska ha huvudmän som kopplas ihop med våldsbejakande extremism och individer som utgör ett hot mot rikets säkerhet.

Förebyggande åtgärder

Det förebyggande arbetet mot terrorism består delvis av underrättelsearbetet som Säkerhetspolisen bedriver genom att inhämta, bearbeta och analysera information för att ge kunskap om extremisters aktiviteter och planer samt deras förmåga att genomföra dessa. Det består även av åtgärder för att upptäcka, förhindra och motverka radikaliserings i samhället i allmänhet.

Skärpt regelverk och tillsyn gällande bidrag till ideella föreningar och trossamfund

Terrorism och extremism är i grunden ideologiskt motiverade varpå det behövs ett regelverk som i ett tidigt skede upptäcker och motverkar framväxten av de extrema ytterkanterna gällande politik eller religion. Alltför ofta uppmärksammas det att ideella föreningar eller trossamfund bjuder in predikanter som sprider antisemitiska eller antidemokratiska budskap, eller förhärsligar islamistisk extremism.

Göteborgs Stad ska aldrig finansiera framväxten av eller underlätta och befrämja våldsbejakande extremism och antidemokratiska värderingar varpå vi kräver ett skärpt regelverk och tillsyn gällande bidrag till ideella föreningar och trossamfund.

Stoppa det offentliga samhällets legitimering av och anpassning till den islamistiska ideologin

Den största segregationen i Sverige är den kulturella. Det går inte att bortse från att det har kommit många människor hit från andra länder som uppskattar vår välutvecklade välfärd och vårt starka sociala skyddsnet. Människor som uppskattar vår natur men som inte alls tycker om svenska värderingar som jämställdhet eller individens frihet. I den kulturella segregationen har extremismen blomstrat, och med den har det uppkommit nya krav på särbehandling. I stället för tydliga riktlinjer för vad som bör tolereras har det mesta accepterats, i mångkulturalismens namn.

Tydlighet är viktigt. Därför vill Sverigedemokraterna förbjuda könssegregerade verksamheter, skattefinansierad omskärelse av barn samt servering av kött från djur som slaktats utan bedövning. Detta ska aldrig förekomma inom offentligt finansierade verksamheter.

Förbud mot heltäckande slöja

Det är av yttersta vikt att vi försvarar våra demokratiska, kulturella och sekulära värderingar för att förhindra att människor leds in i extremism. I ett antal europeiska länder, däribland Danmark, Belgien, Frankrike, Lettland och Österrike, råder förbud mot att bära ansiktstäckande plagg. Vi ser ingen anledning till att tillåta denna extremistiska och kvinnoförtryckande symbol och föreslår därför att heltäckande slöja ska vara förbjudet på allmän plats.

Förbud mot slöja i förskolor

Det har på senare tid uppmärksammats att föräldrar i allt större utsträckning vill att deras minderåriga barn ska bära slöja. I en granskning som Göteborgs-Posten genomförde svarade 27 av 40 förskolor att de kunde tänka sig att kontrollera, tillrättavisa eller tvinga på barn slöja.

De barn som växer upp i utanförskapsmiljöer har väsentligt sämre förutsättningar att lyckas i det svenska samhället. Denna i grunden orättvisa ordning leder till hopplöshet och frustration. Segregation och utanförskap är islamismens mylla. Förskolan blir en viktig plats för de barn som växer upp i utanförskapsområden. Här kan de komma i kontakt med det svenska samhället och bekanta sig med majoritetssamhällets normer och regler. Förskolan ska verka för att bryta segregation och vara en plats där barn i särskilt utsatta områden får möjlighet att bekanta sig med det svenska samhället. Den får aldrig bidra till att upprätthålla segregering, hedersrelaterade strukturer och tvingande normer från avlägsna kulturer. Därför bör man inte tillåta slöja på barn i förskolan.

Förbud mot böneutrop

Kyrkan och kristendomen har under närmare tusen år haft stor betydelse för den svenska kulturen. Att förneka kyrkan och dess historiska betydelse för Sverige är att förneka en stor del av vår kultur. Kyrkan och kristendomen har en särställning av denna anledning.

Det muslimska böneutropet har inte samma ställning vare sig historiskt eller kulturellt utan är ett relativt nytt fenomen i Sverige. En utbredd uppfattning är att påtvingad religiös propaganda på ett språk man inte förstår är ett otrevligt och störande inslag i stadsbilden. Det bör därför inte beviljas några tillstånd för muslimska böneutrop.

Utöka Forum för levande historias uppdrag

Forum för levande historia har ett uppdrag att främja arbetet med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter och har i dag särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunistiska regimers brott mot mänskligheten. Vi anser att detta arbete är positivt, för en grundsten i arbetet mot extremism är kunskap.

Uppdraget för Forum för levande historia bör därför utökas till att, utöver att lyfta höger- och vänsterextremismens illgärningar, även lyfta islamismens antidemokratiska natur och brott mot mänskligheten. Detta för att förhindra att unga radikaliserar till följd av ett förhållande av islamismen.

Nationell handlingsplan kring radikalisering

Kriminalvården har vid ett flertal tillfällen fått i uppdrag att utveckla sitt arbete för att motverka och förebygga radikalisering och våldsbejakande extremism. Medan detta är positivt måste det finnas en enhetlig plan som även inkluderar hur kommunala, regionala och andra statliga enheter ska agera kring radikalisering.

Sverigedemokraterna anser därför att det ska utformas och införas en nationell handlingsplan för arbetet med att upptäcka och motverka radikalisering så att vi kan säkerställa att hela Sverige har en fullgod beredskap och en tydlig ansvarsfördelning när en person som uppvisar tecken på radikalisering uppmärksammas.

Utökad stöd till närstående

Utöver en nationell handlingsplan krävs det tydlig information om hur exempelvis föräldrar, vänner och bekanta ska agera och vilket stöd de kan förväntas få när en person i deras umgängeskrets är på väg att dras in i nätverk präglade av våldsbejakande extremism.

Sverigedemokraterna anser att det ska finnas en instans att vända sig till när man vill rapportera in ett ärende rörande extremism och att denna instans ska samordna myndigheterna som på något sätt ansvarar för att motverka radikalisering och återkoppla till berörd person. Vidare bör lämplig myndighet ta fram lättläst information om hur man som närstående ska agera när man uppmärksammar extremism.

Utökad stöd till verksamheter som syftar till att få fram externa medlare och mentorsprogram

Myndigheter kan göra en del för att upptäcka och motverka radikalisering, men för att få ett brett genomslag krävs det även ett understöd från övriga samhället. Effektiva åtgärder för att förhindra radikalisering och uppmuntra till avradikalisering är dialog och personliga relationer. Detta har vi redan sett i program i privat regi som syftar till att hjälpa radikaliserade personer att lämna en extrem våldsbejakande miljö.

För att stärka arbetet med avradikalisering vill vi, parallellt med att utöka kommunala och regionala verksamheters arbete, även utöka det statliga stödet till privata verksamheter inom området.

Förbättrat utbildningsstöd till myndighetspersonal

I takt med att problemet med radikalisering ökat kraftigt har vi kunnat se en brist i kompetens kring hur myndighetspersonal ska upptäcka radikalisering. Att se tidiga tecken och sätta in behandling snabbt är den bästa åtgärden för att förhindra radikalisering.

Sverigedemokraterna vill därför se ett förbättrat utbildningsstöd till den myndighetspersonal som troligen kan komma i kontakt med personer som uppvisar tecken på radikalisering.

Utöka stödet till forskning och utvärdera befintliga insatser

Ett effektivt arbete mot terrorism och våldsbejakande extremism kräver ett gott faktaunderlag och att insatser och åtgärder kontinuerligt utvärderas. Vi kan tyvärr konstatera att arbetet inom båda dessa områden har varit otillräckligt.

Vi föreslår därför att stödet till forskning om radikaliserings utökas samt att samtliga insatser utvärderas.

Registrering av att en person sympatiserar med en terrororganisation

Säpo rapporteras vara intresserade av att tillåta registrera individer som sympatiserar med en terrororganisation. Polisdatlagen ger polismyndigheterna extra verktyg att arbeta med brottsbekämpning, när det gäller behandling av vissa personuppgifter i underrättelsesyfte. Enligt Säkerhetspolisen kan det finnas en koppling mellan personer som kan begå terrorrelaterade brott och som redan har IS-sympatier.

Reglerna omkring sådan registrering är dock osäkra varpå Sverigedemokraterna anser att det i lag måste förtydligas att Säkerhetspolisen tillåts föra denna sorts register så att de effektivt ska kunna utföra sitt uppdrag att bekämpa terrorism och våldsbejakande extremism.

Rapporteringsplikt

Sverige står ut jämfört med övriga Europa när det kommer till människor som har rest, eller planerat att resa, för att ansluta sig till en terroristorganisation. Medan resan och förberedelse till resan är straffbelagt saknas det ett verktyg för de som befinner sig i riskzonen men där gärningen inte är tillräckligt långt gånget för att det ska kunna bedömas som förberedelse till terrorresa. Vi föreslår därför att man utreder möjligheten att i likhet med Tyskland införa löpande rapporteringsplikt till polisen för personer som på sannolika skäl kan misstänkas planera en terrorresa.

Brottsbekämpning

Förbud mot propaganda för terrorism

Propaganda för terrorism sprids i dag i sociala medier, i religiösa församlingar och i många andra sammanhang. Medan det är förbjudet att uppmanna till terroristbrott enligt lagen om straff för offentlig uppmaning menar Sverigedemokraterna att det finns skäl att utreda hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer, exempelvis där gärningsmannen inte har ett specifikt uppsåt men där oaktsamhet kan vara tillräckligt eller hur specifika organisationer eller symboler för terrorism kan förbjudas varefter det blir kriminellt att propagera för dessa.

Förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar

Medan ett förbud mot propaganda för terrorism på ett bredare sätt kan straffa dem som uppmannar och uppmuntrar till terrorism anser Sverigedemokraterna att vi även behöver titta närmare på de som rättfärdigar terrorhandlingar. Frankrike har exempelvis en sådan lagstiftning som nyttjades i samband med det senaste

terrorådådet för att gripa en politiker för det vänsterradikala partiet La France Insoumise som uttalade stöd för mordet på en fransk polis. Vi anser att ett liknande lagförslag för Sverige är ett välbehövt komplement till nuvarande lagstiftning för att förhindra att terrorism normaliseras ytterligare.

Straffa varje form av deltagande i eller stöd till terroristorganisationer

Det svenska rättssystemet har uppvisat tydliga brister i samband med att hundratals IS-terrorister har återvänt. I stället för att individerna blir lagförda och frihetsberövade har de fått full tillgång till det svenska samhället, till följd av att de hemskheter de begått utomlands har varit svåra att bevisa.

Hålen i lagstiftningen måste begränsas i största möjliga utsträckning. Sverigedemokraterna föreslår därför att varje form av deltagande i eller stöd till terroristorganisationer eller till organisationer som systematiskt använder våld som politisk metod, i eller utanför Sverige, ska straffas som terroristbrott. För detta ändamål ska regeringen upprätta en lista över förbjudna organisationer.

Skärpta straff för terroristbrott

Vi anser att straffskalorna bör höjas för alla delar rörande terroristbrott (för att ta emot utbildning avseende bl.a. terroristbrott, för att resa eller påbörja en resa till ett annat land än det land där personen är medborgare om avsikten är att begå eller förbereda eller att ge eller ta emot utbildning avseende bl.a. terroristbrott, för att finansiera en sådan resa som avses ovan eller finansiera en person eller en sammanslutning av personer som t.ex. begår terroristbrott, oavsett syftet med finansieringen).

Straffskalorna för både normalgrad och grovt brott bör höjas kraftigt, gällande både minimistraff och maxstraff. Normalgraden bör kunna ge minst fyra års fängelse och grovt brott bör kunna inkludera livstids fängelse, framför allt vad gäller finansiering av en person eller en sammanslutning av personer som till exempel begår terroristbrott. Vi menar att det är rimligt eftersom planering, logistik och finansiering av terrorism i princip kan bära lika stort eller ibland större ansvar än den person som faktiskt utför terrorbrottet.

Samtidigt instämmer vi i Säkerhetspolisens och Polismyndighetens bedömning att undantaget för ringa fall bör tas bort och anser att all finansiering med ifrågavarande syfte och vetskap måste vara straffbar, vad gäller både finansiering av en resa eller en person/sammanslutning av personer.

Återkallande av medborgarskap vid terroristbrott

Sverigedemokraterna har tidigare föreslagit att den som döms för terroristbrott och har dubbelt medborgarskap ska få sitt svenska medborgarskap indraget. Vi vidhåller den inställningen och vill att riksdagen ger detta till känna för regeringen som ska återkomma med ett sådant lagförslag. Vi vill även införa möjligheten att dra in medborgarskapet även om det gör en person statslös. Detta bör utredas och inkluderas i ett sådant lagförslag.

En fällande dom bör därmed även automatiskt innebära utvisning på livstid för den dömda efter avtjänat straff. I likhet med tidigare förslag från Sverigedemokraterna bör avtal upprättas med andra länder dit den utvisningsdömda kan skickas.

Omhändertagande av resenärer från terrorkontrollerade områden

Genom att häkta samtliga som återvänder från terrorkontrollerade områden kan polisen få tid på sig att utreda om de har begått brott eller om de har planerat att begå brott. När det gäller rikets säkerhet bör polisen ha goda möjligheter att förhindra framtida katastrofer, även i tider då det råder personal- eller resursbrist.

Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som syftar till att alla som åker till terroristkontrollerade områden eller kan misstänkas ha något med terrorgrupper att göra häktas och systematiskt utreds så snart de återvänder.

Hemlig dataavläsning och signalspaning

Säkerhetspolisen har framhållit att det är ytterst angeläget att möjligheterna för Försvarets radioanstalt att delge underrättelseinformation till Säkerhetspolisens underrättelseverksamhet trots att förundersökning har inletts snarast bör ses över. Vi instämmer i den bedömningen.

2007 års lag om preventiva tvångsmedel är i förhållande till rekryteringslagen och finansieringslagen tillämplig endast i de fall brotten bedöms som grova.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har framfört att det finns ett behov av att kunna använda åtgärderna även för brott av normalgraden. Även här instämmer vi i att de bör ha möjlighet att använda preventiva tvångsåtgärder och inhämtning av elektronisk kommunikation för normalgraden av de föreslagna brotten.

Sverigedemokraterna vill även se en utredning om FRA ska ges rätt att signalspana även när mottagare och avsändare finns i Sverige. Detta ska gälla specifika personer/enheter efter domstolsbeslut och röra terrorism.

Ge Säkerhetspolisen direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem

Säkerhetspolisen vill ha direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem. Orsaken är att Säpo inte hinner utreda den kraftigt ökade mängden fall av möjliga säkerhetshot som kommer in till myndigheten.

Säkerhetspolisen ska i december 2015 ha ansökt om att få egen direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem Wilma. Migrationsverket frågade då Datainspektionen eftersom det även här förelåg osäkerhet om det var tillåtet eller inte.

Vi anser att det måste tydliggöras i lag att Säpo ska ges direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem.

Utvisning vid terroristbrott

Under den senaste tiden har det uppmärksammats att asylsökande som utgör ett terrorhot för Sverige, har kopplingar till terrororganisationer eller begår grova våldsbrott ofta inte kan utvisas till sina hemländer på grund av en uppenbar eller påstådd risk att utsättas för omänsklig behandling. Oftast är det inte möjligt att verifiera om dessa uppgifter stämmer. För att lösa detta bör regeringen ge Utrikesdepartementet i uppdrag att sluta avtal med andra säkra länder om att ta emot personer som utvisas från Sverige men som i enlighet med principen om non-refoulement inte kan tas emot av sitt hemland. Som australiensiska erfarenheter med avtal med Papua Nya Guinea och Nauru visar är detta fullt möjligt och genomförbart och strider inte heller mot internationella konventioner.

I likhet med det system Australien tillämpar anser vi att Sverige bör upprätta tredjelandsavtal i syfte att skapa sådana alternativ. Enligt dessa avtal ska länder kunna åta sig att ta emot personer som saknar rätt att vistas i Sverige, som vägrar att frivilligt lämna landet och som av olika anledningar inte kan överföras till något annat land enligt i dag gällande regelverk.

För att över huvud taget möjliggöra sådana avtal måste givetvis utlänningslagen uppdateras så att även länder utan anknytning till den som ska av- eller utvisas kan vara mottagarland vid verkställande av sådana beslut.

Internationella insatser

Fördjupad samverkan inom Norden

Extremism, radikalisering och terrorism är inte ett lokalt fenomen. Detta har vi sett inte minst i samband med att IS-terrorister från hela Europa rest till Syrien och Irak för att mörda och våldta.

Ett ökat utbyte av positiva exempel genom att inrätta en årligt återkommande nordisk konferens kring motverkande av våldsbejakande extremism kommer att leda till en bättre terrorberedskap i såväl Sverige som våra grannländer.

Gränskontroller och Schengensamarbetet

Den fria rörligheten i EU har varit problematisk för arbetet mot terror. Terrormisstänkta eller personer dömda för terrorbrott har kunnat resa mellan länderna utan någon kontroll, och samtidigt har arbetet för att förhindra att migranter med terrorsympatier reser in i landet varit obefintligt.

För att förhindra att personer som inte har rätt att vistas i Sverige reser in och ut som de behagar krävs det ett fullgott gränsskydd. Sverigedemokraterna vill upprätta detta i form av gräns- och ID-kontroller vid de delar av gränsen där migranter kan förväntas anlända. All inkommande trafik med buss, lastbil eller personbil ska kunna kontrolleras av en kraftigt förstärkt gränskontrollorganisation. Endast id-kort eller pass från viseringsfria länder ska godtas, och i annat fall ska visum eller annan giltig handling för vistelserätt kontrolleras. Regeringen bör därför driva att en omförhandling av Schengensamarbetet ska ske så att samtliga länder kan upprätta ett fullgott gränsskydd.

Yrkande

(Vänsterpartiet, Miljöpartiet)

2021-03-24

Ärende 2.2.10

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag om kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet samt utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Socialnämnderna får i uppdrag att förstärka och utöka stadens samverkan med Kriminalvården kring mottagande och eftervård av frigivna/utskrivna från anstalt eller andra rehabiliterande placeringar genom socialtjänsten enligt modellen Insluss eller liknande arbetssätt.
2. Socialnämnden Centrum får i uppdrag att utöka arbetet med avhopparverksamheten, i dialog med Stadsledningskontoret utifrån pågående förberedelser att införa modellen Sluta Skjut.
3. Socialnämnderna får i uppdrag att, i samverkan med grundskolan och Polismyndigheten, genomföra dialogmöten och andra insatser riktade till föräldrar i syfte att stärka deras kunskaper om den organiserade brottslighetens utnyttjande och rekrytering av unga.
4. Socialnämnden Centrum får i uppdrag att utforma och genomföra utbildningsinsatser om organiserad brottslighet och otillbörlig påverkan gentemot främst myndighetsutövande personal i staden.
5. Socialnämnderna får i uppdrag att utöka och förstärka arbetet kring stöd och skydd till anhöriga till personer som rör sig i kriminella miljöer.
6. Socialnämnderna får i uppdrag att utöka insatser inom ramen för Trygg i-modellen.

Yrkandet

Förra året blev det populärt att använda begreppet klan för att beskriva vissa typer av släktbaserad organiserad brottslighet. Som Stadsledningskontoret skriver i tjänsteutlåtandet finns idag ”ingen entydig och tydlig definition vad gäller begrepp så som klanbaserade kriminella nätverk.” samt att forskningen på området är ytterst begränsad. EU, Polismyndigheten och Kriminalvården använder sig av begreppet organiserad brottslighet utifrån 11 kriterier, något även Göteborgs Stad bör göra för att säkerställa träffsäkra insatser som är grundande i vetenskap och beprövad erfarenhet.

Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Feministiskt initiativ anser att kommunen måste ta krafttag mot den organiserade brottsligheten och rikta resurser där vi kan göra mest nytta. För att stoppa rekryteringen av framförallt unga män och pojkar till kriminella nätverk är

vi övertygade om att det behövs fler personer som arbetar med frågorna och har tid och resurser att samverka med andra myndigheter.

Nedskärningar på förebyggande verksamheter, socialtjänst och skola har drabbat våra förortsområden hårdast. Det är främst i dessa områden som den organiserade brottsligheten rekryterar unga. Bakom varje ung person som rekryteras in i kriminalitet ligger ett samhällsligt misslyckande. Ofta finns en historik av sociala problem, dåliga skolresultat och skadliga maskulinitetsideal som behöver uppmärksammas tidigt för att kunna förhindra en destruktiv utveckling.

Det ekonomiska utrymmet som skulle behövas för att säkra en kvalitativ socialtjänst och ett förebyggande arbete har inte funnits i styrets budget vare sig under 2020 eller 2019, vilket har sinkat arbetet mot kriminalitet. Samverkan med andra myndigheter är avgörande för att lyckas, men detta kräver tid och resurser. Det är beklagligt att det tagit så lång tid, men vi är glada att högerstyret och Socialdemokraterna nu delar vår uppfattning om att det behövs resurser för att förbättra arbetet mot organiserad brottslighet.

Vi rödgrönrosa föreslog redan i augusti 2020 att ytterligare 50 miljoner skulle satsas på att förhindra rekrytering till kriminella gäng, vilket tyvärr röstades ner av en majoritet i Kommunstyrelsen trots att staden redan då hade ett ekonomiskt överskott. Glädjande nog ställde övriga partier sig bakom vårt rödgrönrosa förslag att Göteborg ska inleda arbete enligt den framgångsrika modellen Sluta skjut. Det är ett viktigt steg att nu utöka avhopparverksamheten för att kunna göra fler uppsökande insatser till målgruppen, och för att fullt ut kunna delta i modellen Sluta Skjut.

Arbetet mot den organiserade brottsligheten bör inkludera alla former av gängbildningar och kriminella organisationer, oavsett om den är baserad på släktskap eller andra kopplingar. Det finns dock särskilda omständigheter som behöver tas hänsyn till när den organiserade brottsligheten är släktbaserad, exempelvis svårigheten att hoppa av. Samtidigt är det viktigt att ta hänsyn till att även andra gängbildningar kan ha starka lojaliteter och svårigheter att bryta upp från den organiserade brottsligheten även utan släktskap.

De som inte är kriminella men som tillhör en släkt som kopplas till kriminalitet lever också med ett särskilt stigma och kan behöva särskilt stöd. Många anhöriga till de individer som begår brott är i själva verket brottsoffer, och kan utsättas för hot både från anhöriga och från andra kriminella. I stadsdelar i Stockholm har arbete skett med Sociala Insatsgrupper som riktar sig direkt till anhöriga. Vi rödgrönrosa vill se att Socialnämnderna förstärker arbetet med stöd och skydd till de anhöriga.

Personal och vårdnadshavare behöver få ökad kunskap om hur unga kan bli rekryterade till kriminalitet, och hur kriminella kan försöka påverka framförallt myndighetsutövande personal i staden. Socialtjänsten har redan påbörjat ett arbete med dialoger med vårdnadshavare om organiserad brottslighet, det fortsatta arbetet bör utgå från dessa erfarenheter från exempelvis socialnämnden Nordost. Barn och unga måste till varje pris skyddas från att luras, tvingas eller lockas in i kriminalitet och riskbeteenden måste upptäckas tidigt. I det arbetet är flera olika samverkansparter viktiga.

Det finns idag ett antal samverkansformer som arbetar med att förebygga och motverka kriminalitet, där Trygg-i-modellen utgör en bas för arbetet. Socialnämnderna bör utgå

från de samverkansformer som fungerar väl idag, och genom dessa stärka samarbetet med polismyndigheten, Kriminalvården, och grundskolan för att utveckla arbetet mot kriminalitet.

**Yrkande
särskilt yttrande**
2021-03-11

S, M, L, C
KD
2.2.1

Yrkande angående - Redovisning av uppdrag om kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet samt utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och i kommunfullmäktige:

1. Socialnämnderna Nordost, Sydväst och Centrum får i uppdrag att planera och implementera modellen "Insluss" enligt pilotprojekt från Socialnämnden Hisingen.
2. Socialnämnden Centrum får i uppdrag att inkomma till kommunstyrelsen med underlag om vilka förutsättningar, resurser och kompetens som Göteborgs stads samlade avhoppbarverksamhet behöver för att kunna utöka och förbättra sitt arbete. Nämnden ska också redovisa hur kompetensen kring avhopp från släktbaserade kriminella nätverk kan förstärkas.
3. Socialnämnderna får i uppdrag att söka utökad samlokalisering av och ökat samarbete mellan socialtjänst och lokalpolis-kontor genom samverkan med Polismyndigheten.
4. Socialnämnderna får i uppdrag att, i samverkan med grundskolan och Polismyndigheten, genomföra dialogmöten med och andra insatser riktade till föräldrar i syfte att stärka deras kunskaper om den organiserade brottslighetens utnyttjande och rekrytering av unga. Dialogmöten och andra insatser ska genomföras i områden som bedöms vara i behov av insatsen.
5. Socialnämnderna får i uppdrag att ytterligare utöka insatser inom ramen för Trygg i-modellen.

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att ta fram och genomföra utbildningsinsatser om släktbaserade kriminella nätverk, annan organiserad brottslighet och klanstrukturer för utvalda och relevanta personalgrupper i staden. Särskilt fokus ska ligga på hur släktbaserade kriminella nätverk påverkar politiskt beslutsfattande och myndighetsövning.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att, i samverkan med socialförvaltning Centrum och rättsvårdande myndigheter, skapa en lägesbild av släktbaserade kriminella nätverk och förtryckande klanstrukturer i Göteborg. Kopplingen mellan hedersförtryck och klanstrukturer ska utredas.

Yrkandet

Socialdemokraterna och Alliansen har enats om ett ekonomiskt åtgärds paket baserat på SKR:s nya skatteprognos. Av de tillgängliga medlen fördelas 35 mnkr till att förstärka och utveckla stadens befintliga trygghetsarbete. I syfte att specificera hur vi menar att pengarna bör användas föreslår vi gemensamt sju åtgärder och som tar sin grund i tidigare förslag och/eller pågående trygghetsarbete. Att åtgärderna och satsningen åtnjuter blocköverskridande, brett stöd är särskilt viktigt givet att kampen mot kriminella element och allmän otrygghet kräver en långsiktighet som spänner över mandatperiodernas fasta tidsramar. Grundbulten i förslaget är att det framgångsrika, skraddarsydd Trygg i-arbetet ska utökas.

I åtgärderna läggs ett särskilt fokus på den relativt nya form av organiserad kriminalitet och förtryckande strukturer som är släktbaserad. Genom idogt polisiärt och journalistiskt arbete har det uppdagats att denna sorts nätverk och strukturer har vuxit sig starka i delar av Göteborg. Konsekvenserna är många och allvarliga; stadens personal har utsatts för hot, familjemedlemmar har i ung ålder dragits in i kriminalitet, både kvinnors och mäns rörelsefrihet beskurits, kommunala fastigheter utnyttjats och våld brukats. För att bryta dessa mönster menar vi att utbredningen behöver kartläggas, insatser identifieras och kraftfulla åtgärder vidtas – naturligtvis i samverkan med Polismyndigheten. En avgörande del i detta är kompetenshöjning och utbildning, varför vi föreslår att en sådan utbildningsinsats ska planeras och genomföras för relevanta personalgrupper.

Stadens avhoppbarverksamhet har länge tjänat som ett viktigt bålverk mot kriminalitetens fortsatta utveckling. I såväl Socialdemokraternas skuggbudget som i den styrande och antagna budgeten har partierna valt att satsa på avhoppbarverksamheten. Genom detta yrkande förstärks denna inriktning ännu mer, där ansvarig nämnd uppdras informera kommunstyrelsen om exakt vad som behövs för att avhoppbarverksamheten ska kunna utöka och vässa sina processer. I redovisningen ska nämnden också ange hur avhoppbarverksamheten kan bidra till att minska kraften i de särskilt svårpenetrerade kriminella miljöer som är släktbaserade.

Det är till stor del genom tidiga insatser och samverkan som brottsbanor förhindras. I syfte att förstärka det brottsförebyggande arbetet uppdrar vi åt socialnämnderna att – enligt nya eller gamla arbetsformer – utöka sin samverkan med lokalpoliskontoren i sina respektive stadsområden. I takt med att de rättsvårdande myndigheterna har lyckats lagföra stora delar av den organiserade brottsligheten i Göteborg har gängen tagit till metod att utnyttja mycket unga barn som allehanda hantlangare – utan föräldrarnas vetskap. För att medvetandegöra föräldrarna om att barn utnyttjas på detta sätt, och särskilt i vissa områden, uppdrar vi åt socialnämnderna att – i samverkan med polis och grundskoleförvaltning - genomföra dialogmöten med och andra insatser riktade till föräldrar i syfte att stärka deras kunskaper om den organiserade brottslighetens utnyttjande och rekrytering av unga.

När tidigare kriminella individer frigges finns en risk att vissa återfaller i kriminalitet. Pilotprojektet ”Insluss”, som genomförts på Västra Hisingen under 200, handlar om att underlätta övergången från anstalt till samhälle efter frigivning. BRÅs första utvärdering visar att dessa tidiga och samordnade insatser måhända krävt mer tid från frivården och socialtjänsten, men arbetssättet har uppfattats ge effektivitet i längden. Vi finansierar därför stadsomfattande expansion av projektet; samtliga socialnämnder uppdras nu planera och implementera samma modell.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-01-28

Diarienummer 1308/20

Diarienummer 1312/20

Handläggare

Helena Österlind, Lena Risfelt

Telefon: 031-368 02 28, 031- 368 03 61

E-post helena.osterlind@stadshuset.goteborg.se

lena.risfelt@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag om kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet samt utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsens uppdrag 2020-10-14 § 839 till stadsledningskontoret att redovisa i vilken utsträckning som intentionerna i yrkandena kan omhändertas inom existerande arbete och i vilken utsträckning nya uppdrag behöver ges och nya resurser behöver tillsättas. Redovisningen i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas och förklaras fullgjord.
2. Kommunstyrelsens uppdrag 2020-10-14 § 840 till stadsledningskontoret att återkomma med underlag angående utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att gemensamt kunna motarbeta gängkriminalitet. Redovisningen, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas och förklaras fullgjord.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2020-10-14 § 839 och § 840, i enlighet med yrkanden från S med till uppdrag till stadsledningskontoret, socialresursförvaltning/socialförvaltning centrum samt idrotts- och föreningsförvaltningen. Uppdragen omfattade bland annat att återkomma med förslag på åtgärder för hur släktbaserade kriminella nätverk och dessas förtryckande strukturer kan bekämpas, hur anhöriga kan ges stöd, samt vilka förutsättningar, resurser och kompetens som behövs för att stärka avhoppbarverksamheten.

Ytterligare uppdrag var att se på hur de kommande socialnämnderna skulle söka utökad samlokalisering av och ökat samarbete mellan socialtjänst och lokalpoliscentrum genom samverkansavtal med Polismyndigheten. Det tredje yrkandet handlar om att den kommande socialnämnden centrum skulle se på hur de kan förstärka och utöka stadens samverkan med Kriminalvården kring mottagande och eftervård av frigivna/utskrivna från anstalt eller andra rehabiliterande placeringar genom socialtjänsten.

Kommunstyrelsen beslutade att ge stadsledningskontoret i uppdrag att bereda frågorna genom att redovisa i vilken utsträckning som intentionerna i yrkandena kan omhändertas

inom existerande arbete och i vilken utsträckning nya uppdrag behöver ges och nya resurser behöver tillsättas.

Stadsledningskontoret har valt att redovisa uppdragen innehållande beredningar i ett gemensamt ärende. I detta tjänsteutlåtande redogörs för pågående uppdrag och arbete inom området, respektive uppdrag redovisas i bilagorna 5 och 6.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En ambitionshöjning inom området kan i sig innebära att ytterligare resurser behöver tillföras i det fall nya uppdrag inom området utdelas. De politiska prioriteringar som framkommit i den av kommunfullmäktiges fastställda budget för 2021 innebär i sig en ambitionshöjning av arbetet.

Göteborgs Stads samtliga förvaltningar och bolag bedriver redan idag ett omfattande arbete för att motverka gängkriminalitet och liknande samhällsfenomen. Omfattningen av arbetet varierar på grund av nämndens eller bolagets olika bedömningar av behov eller prioriteringar. En variation av åtaganden innebär att risker finns för ekonomiska övervältringar mellan stadens verksamheter. Ekonomiska effekter av att minska brottslighet och öka tryggheten i Göteborg kan, åtminstone inledningsvis, öka kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utförd trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete visas sig ofta först på längre sikt, vilket kan innebära initialt ökade kostnader.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Tidiga insatser som leder till trygga uppväxtförhållanden för barn är viktiga faktorer i att skapa jämlika livsvillkor, gemenskap och tillit i samhället. Behov av samverkan mellan offentliga och privata aktörer är viktigt i det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. Förebyggande insatser och ingripanden från alla offentliga samhällsaktörer som kan bistå att skapa trygghet och säkerhet i och omkring barn och unga i staden är avgörande. Organiserad brottslighet i form av kriminella nätverk/grupperingar samt de våldsbejakande extremistiska miljöerna har sin utgångspunkt framför allt i stadens utsatta områden, vilket påverkar dessa socioekonomiskt svagare bostadsområden än mer negativt. Insatser från de lokala myndigheterna är nödvändig. Samtidigt som det från nationell nivå behöver ske en samlad översyn av regelverk och lagstiftning för att utöka möjlighet till förebyggande insatser, myndighetssamverkan och ingripanden från alla offentliga samhällsaktörer som kan bistå att skapa trygghet och säkerhet i och omkring bostadsområden som av polisen utpekats som utsatta.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2020-10-14 § 839
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2020-10-14 § 840 samt yrkande S
3. Uppdrag brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete
4. Ärenden brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete, 2020-08-2021-02
5. Redovisning av beredning av förslag på uppdrag utifrån yrkande angående kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet
6. Redovisning av beredning av förslag på uppdrag utifrån yrkande angående utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet

Ärendet

Stadsledningskontoret har valt att redovisa nedanstående uppdrag innehållande beredningar i ett gemensamt ärende. I detta tjänsteutlåtande redogörs för pågående uppdrag och arbete inom området, respektive uppdrag redovisas i bilagorna 5 och 6.

Kommunstyrelsens uppdrag 2020-10-14 § 839 till stadsledningskontoret att redovisa i vilken utsträckning som intentionerna i yrkandet kan omhändertas inom existerande arbete och i vilken utsträckning nya uppdrag behöver ges och nya resurser behöver tillsättas.

Kommunstyrelsens uppdrag 2020-10-14 § 840 till stadsledningskontoret att återkomma med underlag angående utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att gemensamt kunna motarbeta gängkriminalitet.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2020-10-14 § 839 och § 840 i enlighet med yrkanden som syftar till att motverka gängkriminalitet och klanbaserad brottslighet. Det ena yrkandet fokuserar på hur släktbaserade kriminella nätverk och dessas förtryckande strukturer kan bekämpas, hur anhöriga kan ges stöd, samt vilka förutsättningar, resurser och kompetens som behövs för att stärka avhoppbarverksamheten. Det andra yrkandet lyfter frågorna kring hur staden, genom socialnämnderna, kan utöka och förstärka samverka med Polismyndigheten och Kriminalvården för att minska risken för återfall i kriminalitet.

I yrkandena framkommer en liknande problembild som bland annat lyfter att utvecklingen i Sverige gällande gängkriminalitet går åt fel håll vilket drabbar många av stadens invånare på olika sätt. Ett av problemen är att rekryteringen till gängkriminalitet ökar och rekryteringsbasen blir allt yngre. Yrkanden pekar även på att den klanbaserade kriminaliteten vuxit sig allt starkare i Sverige. För att motverka utvecklingen i Göteborg finns enligt problembilden ett behov av ökad kunskap och fler direkta och konkreta åtgärder. Ett viktigt område är att bredda och stärka olika myndigheters samverkan.

I kommunstyrelsens behandling av ovanstående yrkanden så beslutades att frågorna bör beredas av stadsledningskontoret för att säkerställa att de ligger i linje med redan pågående arbete eller om det behöver tillföras nya uppdrag eller ytterligare resurser. Mot bakgrund av den gemensamma problembilden i yrkandena, och det likartade beredningsuppdraget, ser stadsledningskontoret fördelar med att hantera frågorna gemensamt.

Kommunstyrelsen behandlade 2019-05-08, § 308 samt 2020-03-19, § 9 redovisning av uppdrag kring hur stadens trygghetsfrämjande arbete kan samordnas och effektiviseras. En del i redovisningen innefattade att stadsledningskontoret i januari 2020 inrättade en strategisk samordningsfunktion. Syftet med denna var att stärka den centrala samordningen och uppföljningen av trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. Ärendena innehöll även en lägesrapportering kring pågående arbetet i staden.

Koppling till pågående arbete och uppdrag

Stadsledningskontoret, liksom flera av stadens nämnder och styrelser, har ett antal uppdrag som kopplar an till trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete i

staden. Uppdragen har likartade fokus och målsättningar, vilket medför att möjligheten att genomföra uppdrag kan vara beroende av utgången i andra parallellt pågående uppdrag.

Kommunstyrelsen beslutade 2020-06-17 § 584 att en organisatoriskt samlad avhopparverksamhet inrättas från den 1 januari 2021 och tillföras socialnämnd Centrum. Behovet av spetskompetens om målgruppen och skyndsamt handläggning av avhopparärenden var några av argumenten som lyftes fram i tidigare utredning där förslaget om samlad avhopparverksamhet framkom. Genom att samla allt arbete med avhoppare, såväl individansvaret med handläggning och bedömning som kostnadsansvaret för insatserna, till en organisatoriskt samlad avhopparverksamhet bedömdes dessa behov åtgärdas. I socialnämnds Centrums reglemente tydliggörs ansvaret att för samtliga socialnämnder handlägga ärenden och fatta beslut inom avhopparverksamhet. Socialnämnd Centrum har påbörjat arbetet med att etablera en samlad enhet för avhopparverksamheten. I kommunfullmäktiges budget för 2021 har även stadsledningskontoret fått uppdraget att utreda hur avhopparverksamheten kan stärkas. En delrapportering planeras under andra kvartalet 2021.

Övriga budgetuppdrag som syftar till att motverka gängkriminalitet är kommunstyrelsens uppdrag att ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Kommunstyrelsen har även fått uppdraget att, tillsammans med övriga nämnder och styrelser, ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden år 2025.

I kommunstyrelsen 2021-01-27 uppdrogs åt stadsledningskontoret att utreda förutsättningarna för att införa Sluta Skjut. Sluta skjut är ett pilotprojekt i Malmö som syftar till att minska dödligt våld i kriminella miljöer. Sluta skjut bygger på den amerikanska strategin Group Violence Intervention (GVI), som Brå har inhämtat och initierat implementeringen av i Sverige. En central utgångspunkt för strategin är att majoriteten av allt grovt våld i ett samhälle kan kopplas till ett fåtal individer. För att minska våldet ska samhället rikta sina resurser mot dessa individer och de grupper som de tillhör. Samhället skickar ett tydligt budskap till de våldsdrivande grupperna om att våldet måste få ett slut och att de som begår våldshandlingar kommer bli föremål för sanktioner. Men budskapet är också att samhället vill väl och att det finns hjälp och stöd för de som vill lämna kriminaliteten. Uppdraget som har lämnats till stadsledningskontoret kräver en dialog med bland annat Polismyndigheten och Kriminalvården om ökad samverkan för att minska brottsligheten och motverka återfall i kriminalitet i Göteborg.

Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 om inriktning för ett nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program. Inriktningen innehöll ett fokus på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande åtgärder samt fokus på såväl situationell som social brottsprevention. Inriktningen påtalade även vikten av styrning kring samverkande strukturer såväl inom staden som med externa aktörer. Ett förslag till program ska redovisas för kommunstyrelsen 31 mars 2021.

I kommunfullmäktiges budget finns även ett uppdrag till socialnämnderna att stärka samverkan mellan, Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid (SSPF) samt att fortsätta arbetet enligt Trygg-I modellen.

I kommunfullmäktiges budget 2020 gavs ett uppdrag till Framtidskoncernen. Uppdraget består av att genom ett långsiktigt utvecklingsarbete leda fram till att inga av stadens

bostadsområden finnas med på polisens lista över utsatta områden 2025. Framtidskoncernen har utifrån detta uppdrag arbetat fram en strategi för utvecklingsområden 2020–2030. Ett resultat under 2020 har varit att av koncernens bland annat har färdigställt 299 bostäder som är beläget i några av dessa områden.

Planerande förvaltningar i staden har ett fortgående arbete inom programmet Jämlik stad; målområde Hållbara och jämlika livsmiljöer som bland annat har sikte på trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. Ett arbete pågår utifrån programmet har ett särskilt fokus som även de riktats mot de av polisen definierade utsatta områden. Park och naturförvaltningen ansvarar tillsammans med trafikkontoret för ett av delprogrammet med insatser som innebär att gemensamt ta fram och prioritera åtgärder i dessa områden.

En förteckning över uppdragen samt plan för återrapportering redovisas i bilaga 3.

En förteckning över ärenden som beslutats perioden 2020–08 till 2021-02 samt kommande ärenden Q1-2, 2021, redovisas i bilaga 4.

Kommunens rådighet

Kommunen får enligt 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), KL, själv ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Allmänintresset förutsätter inte att det finns ett kvantitativt betydande behov av det kommunala engagemanget. Vad som utgör en angelägenhet av allmänt intresse får bedömas med utgångspunkt i om det är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt att kommunen befattar sig med angelägenheten (prop. 2016/17:171 s. 299).

Kommunerna har ett lagstadgat ansvar för stora delar av de verksamheter där mycket av det framför allt trygghetsfrämjande, men även brottsförebyggande arbetet, sker, som t.ex. socialtjänstens olika verksamheter samt för-, grund- och gymnasieskolor. Kommunerna har planmonopol, vilket innebär att kommunerna har ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Planarbetet ska enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, bidra till en från social synpunkt god livsmiljö. I detta ingår aspekter som trygghet och hälsa. Kommunerna ansvarar dessutom för den fysiska säkerheten i offentliga lokaler, lokala ordningsföreskrifter, alkoholtillsyn m.m.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet så finns inte någon uttalad uppgift för kommunerna i lagstiftningen för detta, även om det finns bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), SoL om ansvar för stöd till brottsoffer och ett särskilt ansvar för unga. I samband med att riksdagen behandlade motioner från allmänna motionstiden 2016 och 2017 om kommunala och regionala frågor gjordes ett tillkännagivande om att regeringen bör förtydliga kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet.

I konstitutionsutskottets betänkande beskrivs att kommunerna har en nyckelroll i arbetet med att skapa långsiktighet och förankring i det lokala brottsförebyggande arbetet och att deras samverkan med polisen är central. Vidare beskrivs i förslaget att; ”Polismyndighetens arbete med lokala samverkansöverenskommelser och medborgarlöften bör kompletteras med att kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet får en tydligare reglering i lag” (konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU33).

I den senaste årsrapporten om det brottsförebyggande arbetet i Sverige – nuläge och utvecklingsbehov 2019, som Brå redovisar på uppdrag av regeringen konstateras att en möjlighet för att tydliggöra vikten av det brottsförebyggande arbetet och öka dess prioritet är en förändrad lagstiftning på området. Det skulle kunna handla om helt ny lagstiftning eller om att ändra i den befintliga, och skulle kunna göra kommunerna i någon mån skyldiga att arbeta brottsförebyggande, eller innebära förändringar i exempelvis PBL eller SoL. Boverket har exempelvis på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning kring brott och trygghet i samhällsbyggnadsprocessen och har fått i uppdrag att se över tolkning av PBL för att kunna stärka det brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektivet. I delbetänkande ”Ju förr desto bättre – vägar till förebyggande socialtjänst” (SOU 2018:32) från utredningen Framtidens socialtjänst föreslås också förändringar för att stärka kommunernas förebyggande arbete, bl.a. genom socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen.

Ett annat område där Brå identifierat ett utvecklingsbehov avser informationsdelning mellan myndigheter i brottsförebyggande samverkan. Inskränkningar i möjligheterna att dela information på grund av sekretess är en återkommande fråga som uppges försvåra den brottsförebyggande samverkan på den lokala nivån. Här bedömer Brå att förändringar som möjliggör en större delning av information mellan exempelvis kommun och polis skulle kunna ha stor betydelse för att stärka samverkan och ett effektivt brottsförebyggande arbete. Samtidigt påpekar Brå att det är viktigt att denna möjlighet att förstärka det brottsförebyggande arbetet också vägs mot möjliga inskränkningar av människors personliga integritet.

Såväl trygghetsfrämjande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i 2 kap. 1 § KL. Det som nu uppmärksammas på flera håll och som riksdagen också tillkännagett regeringen är behov av förtydligande av vilket uttryckligt ansvar en kommun ska ha för brottsförebyggande arbete. En viktig utgångspunkt för kommunens samverkan med andra myndigheter, civilsamhälle och näringsliv inom det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet är att se till kommunens huvuduppdrag och lagstadgade ansvar gentemot sina invånare. Kommunerna har t.ex. enligt SoL det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och hjälp som de behöver, vilket till stor del handlar om förebyggande insatser, som att erbjuda råd, stöd och bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Kommunen har genom socialtjänsten ett särskilt ansvar för barn och unga och ska förhindra att de far illa. Till socialtjänstens uppgifter hör också att verka för att den som utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp samt att särskilt beakta våldsutsatta kvinnors behov av stöd och hjälp. Socialtjänsten ska även arbeta för att förebygga och motverka missbruk och aktivt erbjuda hjälp och vård för att enskilda ska komma ifrån missbruk.

I samverkan med såväl andra myndigheter som övriga aktörer är det viktigt att klargöra vad respektive aktör kan och ska ta ansvar för utifrån sina lagstadgade ansvarsområden, så att exempelvis kommunen inte tar på sig uppgifter som uttryckligen ankommer på annan ansvarig huvudman. När det t.ex. gäller samverkan med Polismyndigheten så ansvarar den för upprätthållandet av den allmänna ordningen och brottsbeivrande verksamhet, medan kommunen har huvudansvaret för förebyggande åtgärder inom såväl trygghet, säkerhet och stadsmiljöområdet.

Polismyndigheten ansvarar för upprätthållandet av den allmänna ordningen och brottsbeivrande verksamhet. Kommunerna har enligt socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och hjälp som de behöver. Tidigt förebyggande insatser där frisk- och skyddsfaktorer identifieras och förstärks samt att riskfaktorer tidigt identifieras och motverkas är framgångsfaktorer. I dag finns samverkansformer för gemensamt förebyggande arbete och det pågår metodutveckling så att respektives parts ansvarområde förstärks det sker bland annat igenom myndighetssamverkan inom Trygg-i arbetet.

Styrning av trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete

Stadsledningskontoret har under hösten gjort en översikt av styrmiljö gällande trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. Det planerande dokument som framförallt styr arbetet är programmet Dialog och Samarbete, vilket antogs av kommunfullmäktige i december 2014 med en giltighet fram till 2019 års utgång. En uppföljning av programmet och igångsättningsbeslut om ett uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden beslutades av kommunstyrelsen 2019-12-11 § 936. I avvaktan på uppdraget genomförande beslutades att innevarande program kvarstår och att redan utdelat ansvar inom ramen för nu gällande program gäller. Kommunstyrelsen mottog 2020-08-19 § 652 stadsledningskontorets redovisning om inriktning för framtagandet av nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program. Inriktningen påtalade även vikten av styrning kring samverkande strukturer såväl inom staden som med externa aktörer. Ärendet om ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet kommer att lyftas till kommunstyrelsen den 31 mars, 2021.

Befintlig samverkansstruktur för trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete

Tillsammans med Sveriges kommuner och landsting och polisen har BRÅ tagit fram handboken "Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete". Handboken bygger på en femstegsmodell hur samverkan kan gå till och beskriver grunderna för arbetet. I Göteborg sker arbetet utifrån denna modell och i enlighet med modellens metodik behöver det vara långsiktigt och vila på evidensbaserade metoder där samverkan mellan flera olika aktörer är en viktig nyckel. Det huvudsakliga trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet sker i en lokal kontext. Trygg-I och lokalt BRÅ-arbete är stadens form att följa metoden.

Trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete sker i samverkan med många aktörer både inom och utom staden. Arbetet genomförs på strategisk nivå genom ledning och styrning, taktisk nivå i form av samordning och arbete i nätverk samt operativ nivå i respektive verksamheter. Arbetet grundas delvis på lagstiftning och delvis på politiska beslut och styrs genom reglerande styrande dokument och samverkansöverenskommelse.

Sedan 2010 har det funnits övergripande och lokala samverkansöverenskommelser mellan Staden och polisområde Storgöteborg. Från och med 2015 sker samverkan enligt modellen Trygg i Göteborg som bygger på den nationella struktur för samverkan som Brottsförebyggande rådet, Polisen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tagit fram. Nuvarande centrala överenskommelse började gälla 1 januari 2019 och ersätter tidigare överenskommelser. Överenskommelsen reglerar hur samverkan/samarbete ska ske mellan polisen och staden och innebär en samlad organisation med representanter från både polisen och Göteborgs Stad. Enligt överenskommelsen ska en uppföljning av

samverkan ske 2021. Den ska även revideras under 2021 för att spegla stadens nya organisation och ansvarsförhållanden.

Samverkansform som finns i modellen är exempelvis Centrala strategiska samverkansgruppen (CSS) är den strukturerade samverkan mellan staden och polismyndigheter. På CSS lyfts gemensamma problem, avrapportering av tidigare beslut (åtgärdsplan) och vilka åtgärder som ska vidtas. Även aktuella frågor som uppstår efter den årliga åtgärdsplanen lyfts in i CSS. Representationen är Stadens och Polisen högsta ledningar.

Stadens ledningsgrupp för särskilda insatsgrupper (SIG) som leds av stadsledningskontoret. Agendan har fokus på nuläge i respektive stadsområde, spridning av goda exempel, uppföljning av tidigare insatser samt samordning av gemensamma fokuseringar och prioriteringar som instyrning till CSS mötet.

Socialtjänst Skola Polis och Fritid (SSPF) är det samverkande forum som leds av en koordinator från stadsdelen. Uppdraget är att förhindra ungdomskriminalitet och rikta sig till ungdomar mellan 12–20 år och deras familjer. Genom en gemensam åtagandeplan ska de samverkande parterna bättre möta den unge som det finns en oro kring. En åtgärdsplan måste godkännas genom ett samtycke från vårdnadshavare.

Särskilda Insatsgrupper (SIG) är ett samverkande forum och arbetssätt i de fem mest utsatta stadsdelarna. SIG är ett arbetssätt där koordinering av insatser/stöd för grupper över 18 år och som inte identifierat sig som yrkeskriminella sker. I samordningen finns Socialtjänst Skola Polis och Fritid, men även frivård och kriminalvård. Genom samordnade insatser i stadsdelen ska en ung person stödjas till att byta livsstil genom stöd till behandlingsprogram för sitt missbruk, psykiatriska problematik, kriminella livsstil men även stöd till arbete och bostad.

Staden har även pågående samverkan med Kriminalvården, bland annat genom formerna Insluss, kontraktsvård och ungdomsövervakning. En längre redogörelse för detta finns i bilaga 6.

De nya socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst Nord har påbörjat organiseringen av det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande insatserna. Där sätts ett särskilt fokus på utveckling av Trygg-I arbetet. Även de planerande förvaltningarna samordnar sig genom Arena för trygghet, där förvaltningar med områdesansvar samverkar.

På stadsledningskontoret, avdelningen Trygghet och samhälle, finns Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet som arbetar med uppdrag mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet och otillåten påverkan. Målet är att stödja och värna det demokratiska samhällssystemet med utgångspunkt från en bred myndighetssamverkan. Kunskapscentrums uppdrag är att ta initiativ till, samt stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet och otillåten påverkan. Ytterligare uppdrag är att möjliggöra avhopp från kriminella gäng stadens strategiska samordning mot våldsbejakande extremism.

Uppdraget är baserat på en avsiktsförklaring mellan staden och 11 myndigheter och arbetar genom nätverk på olika nivåer. Samverkande myndigheter är Skatteverket,

Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogden, Försäkringskassan, Länsstyrelsen, Kriminalvården, Polisen, Tullverket, Säkerhetspolisen samt Göteborgs Stad.

Trygghetsråd

Kommunfullmäktige gav i 2020 års budget kommunstyrelsen i uppdrag att inrätta ett trygghetsråd för att stärka det politiska ansvaret i de trygghetsfrämjande och brottsförebyggande frågorna på strategisk nivå. Kommunfullmäktige beslutade 2020-05-14, § 24, om reglemente och inriktning för rådet. Trygghetsrådet består av representanter från kommunstyrelsen, Polismyndigheten, länsstyrelsen, Försvarmakten, Västra Götalandsregionen, näringslivet, civilsamhället och akademien.

Befintlig rapporteringsstruktur

Kommunfullmäktige har även uppdragit till kommunstyrelsen, i 2020-05-14, § 31, att tillsammans med berörda nämnder, skapa kontinuerlig lägesbild i staden. Stadsledningskontoret har nu ett pågående arbete med centrala lägesbilder för staden som inbegriper brottsutsatta och otrygga platser, men också de bakomliggande mekanismerna till att platserna är brottsutsatta och otrygga. En första central lägesbild har redovisats i stadsledningskontorets årsrapportering. Nästa rapportering kommer i delårsrapport per augusti 2021.

Omvärldsbevakning

Regeringen har ett brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott. 2016/17:126. I det anges rekommendationer på det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Ett av de områden som särskilt omnämns i Tillsammans mot brott är det situationella förebyggande arbetet med fokus på byggnation och samhällsplanering. Tryggheten och det brottsförebyggande arbetet påverkas av den offentliga miljön på många sätt, inte bara hur den planeras och byggs men också genom hur den sköts och vilket intryck man får när man vistas där. Att offentliga platser uppfattas som välordnade och trygga bidrar till att fler personer vill vistas där, och därmed kan detta i förlängningen också bidra till brottsförebyggande och trygghetskapande effekter.

Det nationella programmet slår fast att i ett lokalt arbete behöver det finnas ett strategiskt styrdokument som står i samklang med den nationella inriktningen. Ett lokalt styrande dokument behöver också ta hänsyn till andra lagar, som till exempel socialtjänstlagen, plan och bygglagen och regelverk samt olika policys för att kunna följas upp och visa på effekter.

34-punktsprogrammet är Regeringens lista över åtgärder mot gängkriminalitet. I listan finns punkter om förebyggande av brott som direkt berör den kommunala rådigheten. I listan beskrivs exempelvis:

- Satsa långsiktigt på skolor och socialtjänst i socialt utsatta områden.
- Socialtjänsten måste kunna gripa in tidigare och i fler situationer (s.k. ”mellantvång”).
- Socialtjänst på kvällar och helger i socialt utsatta områden, samt sociala insatsgrupper.
- Samordnade insatser för barn och unga i riskzon.
- Lagstifta om brottsförebyggande ansvar för kommuner.

Regeringen har i såväl regeringsförklaringen som i sitt 34-punktsprogram om åtgärder mot gängkriminalitet tagit upp frågan om kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet. I Regeringsförklaring 2019 menar regeringen att kommunerna är centrala i arbetet med att förebygga brott och vill utreda och därefter föreslå en lagstiftat kommunalt ansvar att arbeta brottsförebyggande. Ett arbete är påbörjat där en nationell utredare utsågs i december 2019 med uppdrag att:

- beskriva och analysera verksamheter inom kommunerna som kan bidra till det brottsförebyggande arbetet,
- föreslå hur ett lagstadgat kommunalt ansvar för det brottsförebyggande arbetet bör utformas och vilka verksamheter som bör omfattas av ett sådant ansvar,
- lämna förslag som bidrar till att kommunerna på ett effektivt sätt kan fullgöra sitt ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Utredningen ska redovisas senast den 15 juni, 2021.

Länsstyrelserna har i uppdrag av regeringen inrättat regionala samordnare i syfte att stödja utvecklingen av ett kunskapsbaserat och effektivt brottsförebyggande arbete på regional och lokal nivå. Delar av uppdraget är att stödja kommunerna. Länsstyrelsen har fått ansvaret för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå utifrån regeringens nationella program, Tillsammans mot brott. I uppdraget ingår att:

- stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete,
- bidra till att samarbete och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att förebygga brott,
- stödja kompetensutveckling och gemensamma tvärsektoriella utbildningsinsatser inom det brottsförebyggande området och
- stödja och initiera kommunöverskridande brottsförebyggande åtgärder.

BRÅ/Brottsförebyggande rådet är en myndighet som har till uppgift att bidra med kunskapsutveckling inom rättsväsen och det kriminalpolitiska området samt främja brottsförebyggande arbete. Myndigheten ska bidra till utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet och till samordning mellan aktörer vars verksamhet har betydelse för det brottsförebyggande arbetet. I uppdraget ingår att ge metodstöd till myndigheter inom rättsväsendet och till aktörer på nationell, regional och lokal nivå vars verksamhet har betydelse för det brottsförebyggande arbetet. Tillsammans med Sveriges kommuner och landsting och polisen har BRÅ tagit fram handboken "Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete". Handboken bygger på en femstegsmodell hur samverkan kan gå till och beskriver grunderna för arbetet enligt Trygg-i modellen.

Metoder har också utvecklats som stödjer myndighetssamverkan exempelvis i arbetet med nationellt centrum mot våldsbejakande extremism. Där myndigheten ska främja utvecklingen av förebyggande arbete på nationell, regional och lokal nivå.

Verka för en högre grad av samordning och effektivitet i det förebyggande arbetet. Ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. Samt att samla och sprida kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet samt verka för en kunskapsbaserad praktik. Även riksrevisionen har uppmärksammat området i

rapporten Rätt insats på rätt plats – polisens arbete i utsatta områden (RIR 2020:20). Revisionen möjliggjorde för en dialog mellan de tre storstäderna om hur arbete kan bedriva för att motverka gängkriminalitet i de av polisen definierade utsatta områden.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret kan konstatera att det finns flera pågående uppdrag som till stor del svarar upp mot intentionerna i de båda yrkandena. Utifrån stadens nya nämndsorganisation pågår nu uppbyggnadsarbete som omhändertar tidigare identifierad problembild, exempelvis genom en samlad enhet för avhoppare. Även avseende stadens etablerade arbete inom Trygg-I pågår en anpassning till den nya organisationen och nuvarande ansvarsförhållanden inom socialförvaltningarna. Stadsledningskontoret kan även konstatera att övriga förvaltningar och bolag kommer in i en sådan uppbyggnad. Deras bidrag till det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet finns även i befintlig styrning för området.

Överenskommelser är en framkomlig väg för att öka samverkan mellan kommunens socialtjänst och andra rättsvårdande myndigheter såsom polis och kriminalvård. Centrala överenskommelser skapar en förutsättning för likvärdighet över staden. En viktig fråga är hur respektive socialförvaltning, och övriga aktörer, kan arbeta med implementeringen av överenskommelsen och på vilket sätt arbetet följs upp och utvärderas. En balansgång är även att hitta tydlig styrning på central nivå som samtidigt ger utrymme för lokala utmaningar och förutsättningar. Stadsledningskontorets bedömning är att samverkansformen Trygg-I, med den centrala överenskommelsen under revidering, är en ändamålsenlig utgångspunkt. Uppdraget som har lämnats till stadsledningskontoret om att utreda förutsättningarna för Sluta Skjut kräver en dialog med bland annat Polismyndigheten och Kriminalvården om ökad samverkan för att minska brottsligheten och motverka återfall i kriminalitet i Göteborg. En ökad samverkan är även en viktig ingångsvariabel i det kommande trygghetsfrämjande och brottsförebyggande programmet.

Beredningen av uppdragen visar att det finns utvecklingspotential gällande stadens samverkan med Kriminalvården när det gäller strukturerade arbetsformer på central nivå. Att stärka samverkan med såväl Polismyndigheten som Kriminalvården ligger väl i linje med intentionerna i stadens trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. Dessa aktörer, tillsammans med kommunernas socialtjänst, har tillsammans stor möjlighet att påverka brottsligheten och riskerna för återfall i brott.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Yrkande från S angående kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet

§ 839, 1308/20

Beslut

Enligt beslutssatsen i yrkandena från M, L och C samt D:

Stadsledningskontoret får i uppdrag att bereda ärendet genom att redovisa i vilken utsträckning som intentionerna i yrkandet kan omhändertas inom existerande arbete och i vilken utsträckning nya uppdrag behöver ges och nya resurser behöver tillsättas.

Tidigare behandling

Bordlagt den 30 september 2020, § 792.

Handlingar

Yrkande från S den 29 september 2020.

Yrkande från D den 7 oktober 2020.

Yrkande från MP och V den 9 oktober 2020.

Yrkande från M, L och C samt särskilt yttrande från KD den 14 oktober 2020.

Yttrande från SD den 28 september 2020.

Yrkanden

Martin Wannholt (D) yrkar bifall till yrkande från D den 7 oktober 2020.

Daniel Bernmar (V) yrkar bifall till yrkande från MP och V den 9 oktober 2020.

Jonas Attenius (S) och Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkande från S den 29 september 2020. Vidare yrkar Jonas Attenius (S) avslag på yrkande från D den 7 oktober 2020, yrkande från MP och V den 9 oktober 2020 samt yrkande från M, L och C den 14 oktober 2020.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till yrkande från M, L och C den 14 oktober 2020.

Beslutsgång

Kommunstyrelsen godkänner först ordförandens förslag att yrkandet från M, L och C och yrkandet från D behandlas som ett yrkande då de har likalydande beslutssats.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att beslutssatsen i yrkandena från M, L och C samt D bifallits.

Protokollsanteckningar

Jörgen Fogelklou (SD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 28 september 2020.

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 14 oktober 2020.

Reservation

Daniel Bernmar (V) reserverar sig mot beslutet enligt följande: Jag reserverar mig då jag anser att kommunstyrelsen inte ska fatta beslut om att bereda frågor på lösa grunder. Det finns inget system eller rutin för beredning av yrkanden. Partierna har resurs till sitt förfogande att fatta beslut i den materiella sakfrågan och om yrkandet inte uppnår en sådan nivå ska det röstas ned.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2020-11-16

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Yrkande från S angående utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet

§ 840, 1312/20

Beslut

Enligt beslutssatserna i yrkandena från M, L och C samt D:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att bereda beslutssats 1 och 2 i yrkandet från S.
2. Beslutssats 3 i yrkandet från S avslås.

Tidigare behandling

Bordlagt den 30 september 2020, § 794.

Handlingar

Yrkande från S den 22 september 2020.

Yrkande från D den 7 oktober 2020.

Yrkande från V och MP den 9 oktober 2020.

Yrkande från M, L och C samt särskilt yttrande från KD den 14 oktober 2020.

Yttrande från SD den 28 september 2020.

Yrkanden

Martin Wannholt (D) yrkar bifall till yrkande från D den 7 oktober 2020.

Daniel Bernmar (V) yrkar bifall till yrkande från V och MP den 9 oktober 2020.

Jonas Attenius (S) och Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkande från S den 22 september 2020. Vidare yrkar Jonas Attenius (S) avslag på yrkande från D den 7 oktober 2020, yrkande från MP och V den 9 oktober 2020 samt yrkande från M, L och C den 14 oktober 2020.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till yrkande från M, L och C den 14 oktober 2020.

Beslutsgång

Kommunstyrelsen godkänner först ordförandens förslag att yrkandet från M, L och C samt yrkandet från D behandlas som ett yrkande då de har likalydande beslutssatser.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att beslutssatserna i yrkandena från M, L och C samt D bifallits.

Protokollsanteckningar

Jörgen Fogelklou (SD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 28 september 2020.

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 14 oktober 2020.

Reservation

Daniel Bernmar (V) reserverar sig mot beslutet enligt följande: Jag reserverar mig då jag anser att kommunstyrelsen inte ska fatta beslut om att bereda frågor på lösa grunder. Det finns inget system eller rutin för beredning av yrkanden. Partierna har resurs till sitt förfogande att fatta beslut i den materiella sakfrågan och om yrkandet inte uppnår en sådan nivå ska det röstas ned.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2020-11-16

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Yrkande
2020-09-22

Socialdemokraterna

Yrkande angående kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och i kommunfullmäktige:

1. Social resursnämnd får i uppdrag att, i nära samverkan med stadsdelsnämnderna, gemensamt kartlägga förekomsten av klanbaserade kriminella nätverk och förtryckande klanstrukturer inom Göteborg, redovisat på stadsdelsnämndernas geografiska upptagningsområde. I utredning ska även de klanbaserade kriminella nätverkens tillvägagångssätt och metoder undersökas. Samverkan ska sökas med andra relevanta aktörer inom staden samt med rättsvårdande myndigheter. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.
2. Social resursnämnd får i uppdrag att skyndsamt återkomma till kommunstyrelsen med förslag på hur klanbaserade kriminella nätverk och förtryckande klanstrukturer i staden kan bekämpas genom offentliga insatser. Samverkan ska ske med andra relevanta nämnder samt Polismyndigheten. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.
3. Social resursnämnd får i uppdrag att planera och genomföra en utbildningsinsats om klanbaserade kriminella nätverk och klanstrukturer för förtroendevalda politiker, personal inom socialtjänst och personal inom grund- och gymnasieskola. Samverkan ska sökas med relevanta friskolor. Särskilt fokus ska ligga på hur klanbaserade nätverk påverkar politik och myndighetsövning. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.
4. Social resursnämnd får i uppdrag att, i samverkan med grundskolenämnden och utbildningsnämnden, utforma en informationsinsats kring individens rättigheter i Sverige och klanbaserade strukturer. Informationsinsatsen ska genomföras på grund- och gymnasieskolor som bedöms aktuella för insatsen. Samverkan ska sökas med friskolor som anses aktuella för insatsen. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.
5. Idrott- och föreningsnämnden får i uppdrag att, i samverkan med social resursnämnd, utreda om kultur- och idrottsföreningar som mottar kommunala bidrag, hyr kommunala lokaler eller uppbär annat kommunalt stöd har organiserad koppling till av Polismyndigheten kända klanbaserade kriminella nätverk. I förekommande fall ska bidrag, annat stöd eller

lokaluthyrning stoppas.

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med underlag om vilka förutsättningar, resurser och kompetens som Göteborgs stads samlade avhopparverksamhet behöver för att kunna väsentligt utöka sitt arbete kopplat till avhopp från klanbaserade kriminella nätverk.

Yrkandet

Där staten retirerar och det offentliga ansvaret minskar kan klanbaserade nätverk och förtryckande klanstrukturer växa sig starka. Polismyndigheten har konstaterat att ett 40-tal klanbaserade kriminella nätverk agerar inom landets gränser, varav 12 bedöms bedriva kriminell verksamhet i Västsverige. De klanbaserade nätverken utgör ett, i många avseenden, nytt och intensifierat hot mot den allmänna tryggheten. Den senaste tidens händelser har bekräftat att de klanbaserade nätverken har ett stort våldskapital och inte skyr att använda detta som maktmedel mot såväl varandra som mot oskyldiga medborgare. För hela Göteborg, men i synnerhet för de tiotusentals göteborgare som bor i stadens utsatta områden, är det avgörande att det eskalerande våldet bemöts med resolut agerande från alla delar av den kommunala organisationen.

För att kunna bemöta detta framväxande fenomen måste först konstateras att problematiken är tudelad; å ena sidan finns de klanbaserade kriminella nätverken, å andra sidan finns förtryckande och systemhotande klanstrukturer som riskerar att skapa parallellsamhällen. I det ena fallet är detta en fråga om förebyggande och aktiv bekämpning av kriminaliteten, och i det andra fallet finns det en risk för att den offentliga makten trycks tillbaka på flera viktiga områden – med svåra konsekvenser för de invånare som tvingas leva ofrivilligt inom klanstrukturella miljöer. Vi menar att problemen måste angripas med en bred palett av åtgärder.

Den klanbaserade kriminaliteten kännetecknas av att blods- och släktband knyter samman de kriminella elementen och möjliggör rekrytering redan i ung ålder, och detta i forum och sammanhang dit det offentliga i dagsläget saknar tillträde. För att bemöta den klanbaserade kriminalitetens räckvidd behöver stadens samlade avhopparverksamhet rustas upp i syfte att kunna använda nya metoder för att möjliggöra avhopp från dessa särskilt svårpenetrerade kriminella miljöer.

För att kunna bekämpa den klanbaserade kriminaliteten krävs djup kunskap och förbättrad information om hur de klanbaserade nätverkens förekomst, tillvägagångssätt och påverkan på samhället. Social resursnämnd ska därför, i samverkan med stadsdelsnämnderna, genomföra en långtgående kartläggning av de klanbaserade kriminella nätverkens geografiska spridning inom stadens territorium, men också vilka metoder nätverken använder för att bedriva kriminalitet. I samband med att kartläggningen görs ska social resursnämnd föreslå konkreta åtgärder för hur de klanbaserade kriminella nätverken kan bekämpas genom offentliga insatser. Även förtryckande klanstrukturer, som undergräver välfärdssamhället och beskär friheten för människor, ska kartläggas och förslag på hur dessa kan bekämpas ska presenteras.

Kartläggningen bör också resultera i en stor utbildningsinsats. Destruktiva klanstrukturer och

klananknuten kriminalitet påverkar i hög grad elever i Göteborgs skolor, och detta särskilt i vissa områden. För att motarbeta dessa tendensers påverkan på människors liv och hälsa ska elever, i aktuella skolor, informeras om individens rättigheter i Sverige och om hur klanbaserade strukturer kan skapa parallellsambällen. Det måste vara självklart för varje barn att man när som helst har rätt att bryta med en klan, att klanen inte står över den offentliga makten och att klanen inte har rätt att begränsa eller styra hur man väljer att leva sitt liv. Samverkan ska sökas med relevanta friskolor, i syfte att sprida informationen till ett maximalt antal elever och skolor i behov.

Det är välbelagt, från både Sverige och utlandet, att klanbaserade kriminella nätverk vill påverka politiska beslut och myndighetsutövning – men också att klanstrukturer ofta samverkar med hederskultur, brist på jämställdhet och beskuren frihet för individer. Stadens personal måste därmed ha kompetens om såväl klanbaserade kriminella nätverk som förtryckande klanstrukturer. I ett första skede ska personal inom socialtjänst och personal inom grund- och gymnasieskola erbjudas utbildning i frågan. Även stadens förtroendevalda politiker ska erbjudas en särskild utbildning om förtryckande klanstrukturer och den klanbaserade kriminaliteten.

Det får aldrig förekomma att skattepengar går till att finansiera av Polismyndigheten kända klanbaserade kriminella nätverk. För att förhindra att situationer uppstår där staden - antingen genom direkta bidrag, annat finansiellt stöd eller lokaluthyrning – medverkar till den klanbaserade kriminalitetens aktiviteter får Idrott- och föreningsnämnden i uppdrag att, i tät samverkan med social resursnämnd, att utreda om stöd utgår eller lokaler uthyres till personer eller föreningar med organiserad eller av polisen konstaterad koppling till klanbaserade kriminella nätverk. I förekommande fall ska stöd dras in och uthyrning avbrytas.

Dessa åtgärder är inte fullödiga och uttömmande, men kan – i vår mening – utgöra startskottet för ett långsiktigt arbete med att bekämpa både klanbaserad kriminalitet och förtryckande klanstrukturer i göteborgarnas vardag. Vi förutsätter att även stadens trygghetsråd kommer att arbeta med frågan framåt på ett intensifierat sätt. Samtliga uppdrag som tilldelas social resursnämnd eller stadsdelsnämnderna övergår efter årsskiftet till ny nämnd med samma ansvarsområde och mandat. För att flera av uppdragen ska kunna genomföras krävs samverkan och samarbete med rättsvårdande myndigheter, men också med relevanta parter inom staden som ej nämns uttryckligen i beslutsatserna.

Pågående uppdrag kopplade till trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete

Uppdrag	Dnr	Plan för redovisning
Uppdrag till kommunstyrelsen		
Stadsledningskontoret får i uppdrag att säkerställa att stadens rutiner för nyanställning av fast och vikarierande personal förhindrar rekrytering av personer med av polisen, säkerhetstjänst eller annan rättsvårdande myndighet konstaterad koppling till organiserad brottslighet eller våldsbejakande extremism. Om gällande rutiner ej bedöms uppfylla detta ska stadsledningskontoret föreslå kommunstyrelsen förtydliganden och skärpningar, med kommunstyrelsens personalberedning som avstämningsyta under arbetsprocessen.	1365/20	KS 5 maj
Stadsledningskontoret får i uppdrag att redovisa stadens rutiner vid nyanställningar, och för vikarier i avsikt att säkerställa att inga kopplingar finns till extremism, gängkriminalitet eller andra odemokratiska handlingar.	1365/20	KS 5 maj
Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer och utifrån nuvarande lägesbild över radikaliserings och våldsbejakande extremism i Göteborg, ta fram förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikaliserings (Kfs budget 2020)	0330/20	KS 10 feb
Stadsledningskontoret får i uppdrag att ta fram en riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings (0887/19	KS 10 feb
Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg	1296/20	KS 10 feb
Stadsledningskontoret får i uppdrag att med stöd av social resursnämnd ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet.	0355/20	KS 31 mars
Stadsledningskontoret får i uppdrag att tillsätta extern granskning av tystnadskultur inom Göteborgs Stads förvaltningar och bolag, med särskild fördjupning för förvaltningar inom det sociala området	1313/20	Kvartal 3
Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda och belysa sambanden mellan hedersrelaterat våld och förtryck, klaner, radikaliserings extremism och gängkriminalitet i enlighet med Amandakommissionens rekommendationer.	0999/20	KS 21 april
Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda möjligheterna för Göteborgs stad att starta arbete enligt modellen Sluta Skjut i samverkan med andra myndigheter.	0353/21	Under planering
Kommunstyrelsen ska ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg.	1668/20	Delårsrapport augusti 2021
Kommunstyrelsen, tillsammans med övriga nämnder och styrelser, får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden år 2025.	1669/20	Kvartal 3
Kommunstyrelsen får i uppdrag att, i samverkan med Polisen, identifiera och föreslå områden för LOV3-ansökningar.	1670/20	Delårsrapport mars 2021
Kommunstyrelsen får i uppdrag att samordna arbetet mot svartkontrakt och att sprida arbetet över staden.	1673/20	Kvartal 3

Uppdrag	Dnr	Plan för redovisning
Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur man kan stärka avhopparverksamheten.	1679/20	Delrapport kvartal 2
Kommunstyrelsen får i uppdrag att delta i Skatteverkets pilotprojekt om felaktig folkbokföring.	1680/20	Delårsrapport mars 2021
Uppdrag till övriga nämnder och styrelser		
Social resursnämnd har i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den radikalnationalistiska miljön mot invånare i Göteborg samt att utifrån en aktuell hotbild föreslå skyddsåtgärder för att skydda invånare i Göteborg som riskerar att utsättas för hot eller våld från den radikalnationalistiska miljön.		SN Centrum 23 mars
Socialnämnderna får i uppdrag att fortsätta arbeta med modellen Trygg i Göteborg.		Årsrapport 2021
Socialnämnden Centrum ska utreda och ta fram förslag på en modell och investeringskalkyl för insatser mot unga i riskzon.		Samlingsärende
Socialnämnderna får i uppdrag att fortsätta utvecklingen av arbetet mot våld i nära relationer, både det våldspreventiva arbetet, arbetet med våldsutsatta samt arbetet med våldsutövare		Årsrapport 2021
Socialnämnderna får i uppdrag att fortsatt säkerställa kompetens kring särskilt sårbara grupperns risker för våldsutsatthet.		Årsrapport 2021
Socialnämnderna får i uppdrag att stärka insatserna riktade mot barn och unga som vistas i våldsbejakande extremistiska miljöer.		Samlingsärende
Socialnämnderna får i uppdrag att stärka samverkan mellan SSPF.		Årsrapport 2021
Socialnämnderna får i uppdrag att stärka samverkan med civilsamhället		Årsrapport 2021
Förvaltnings AB Framtiden får i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och styrelser att fortsätta ta tillvara på de goda exempel som finns i Gårdsstensmodellen för att på sikt implementera i andra utanförskapsområden.		Årsrapport 2021
Förvaltnings AB framtiden får i uppdrag att tillsammans med berörda bolag verka för att det är våldsutövaren som ska flytta från lägenheten och inte den brottsutsatta.		Årsrapport 2021
Samtliga bostadsbolag får i uppdrag att arbeta aktivt mot målet att få bort alla utsatta områden från polisens lista senast 2025.		Årsrapport 2021
Förvaltnings AB Framtiden får i uppdrag att fortsätta sitt arbete med strategin för utveckling av Göteborgs särskilt utsatta områden. I arbetet är det viktigt att säkerställa varierade upplåtelseformer, särskilt där hyresrätten är dominerande.		Årsrapport 2021

Ärenden kopplade till trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete

Ärende/rapportering	Dnr	
Kommande		
Kommunstyrelsen ska ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg	1668/20	Delårsrapport augusti 2021.
Kommunstyrelsen får i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, skapa kontinuerlig lägesbild för staden gällande brottsutsatta och otrygga platser	0958/20	Delårsrapport augusti 2021
Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda och belysa sambanden mellan hedersrelaterat våld och förtryck, klaner, radikalisering extremism och gängkriminalitet i enlighet med Amandakommissionens rekommendationer	0999/20	KS 21 april
Stadsledningskontoret får i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden med stöd av social resursnämnd.	0355/20	KS 31 mars
Ärenden 2020-08 till 2021-02		
Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer och utifrån nuvarande lägesbild över radikalisering och våldsbejakande extremism i Göteborg, ta fram förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikalisering (Kfs budget 2020)	0330/20	KS 10 feb 2021
Stadsledningskontoret får i uppdrag att ta fram en riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering	0887/19	KS 10 feb 2021
Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg	1296/20	KS 10 feb 2021

Ärende/rapportering	Dnr	
Utseende av ledamöter till Göteborgs Stads trygghetsråd - komplettering	0321/20	KS 13 jan 2021
Inriktning för medlemskap i Nordic Safe Cities	0533/20	KS 12 dec 2020
Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg	1296/20	KS 25 nov 2020
Utseende av ledamöter och ersättare till Göteborgs Stads trygghetsråd	0321/20	KS 30 sep 2020
Uppdrag till förskolenämnden att fördjupa och utöka arbetet med tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg mot våldsbejakande extremism	1029/20	KF 9 okt 2020
Inriktning för framtagande av nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program	0355/20	KS 19 aug 2020

Datum 2021-02-19
Diarienummer 1308/20

Handläggare
Lena Risfelt
Telefon: 031-368 03 61
E-post: lena.risfelt@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag gällande kartläggning och bekämpning av klanbaserad kriminalitet

Bakgrund

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2020-10-14 § 839 lades ett yrkande från S med en övergripande inriktning att utreda vilka arbetssätt som finns och att återkomma med förslag på åtgärder för hur klanbaserade kriminella nätverk och dessas förtryckande klanstrukturer kan bekämpas, hur anhängiga kan ges stöd, samt vilka förutsättningar, resurser och kompetens som behövs för att stärka avhopparverksamheten.

Kommunstyrelsen beslutades 2020-10-14 § 839 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att bereda förslagen genom att redovisa i vilken utsträckning som intentionerna i yrkandet kan omhändertas inom existerande arbete och i vilken utsträckning nya uppdrag behöver ges och nya resurser kan behöva tillsättas.

Beredning

I denna bilaga redovisas stadsledningskontorets beredning av de frågor som yrkandet omfattar utifrån kommunal rådighet, legala förutsättningar för det kommunala, kort beskrivning av existerande arbete i staden och jämförbara aktiviteter som kan ge en tänkbar bild av resursåtgång. Bild över redan pågående uppdrag återges i bilaga till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Där finns också i bilaga fyra en sammanställning av ärenden de senaste sex månaderna såväl som kommande ärenden som har bäring på området. Tjänsteutlåtandet ger en samlad bild över det arbete som pågår och planeras i ljuset av de nya socialförvaltningarnas omhändertagande av arbete med trygghetsfrämjande och brottsförebyggande insatser.

Yrkande 2020-10-14 § 839

Yrkande som stadsledningskontoret fick i uppdrag att bereda innehåller sex beslutspunkter.

1. Social resursnämnd får i uppdrag att, i nära samverkan med stadsdelsnämnderna, gemensamt kartlägga förekomsten av klanbaserade kriminella nätverk och förtryckande klanstrukturer inom Göteborg, redovisat på stadsdelsnämndernas geografiska upptagningsområde. I utredning ska även de klanbaserade kriminella nätverkens tillvägagångssätt och metoder undersökas. Samverkan ska sökas med andra relevanta aktörer inom staden samt med rättsvårdande myndigheter. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.

2. Social resursnämnd får i uppdrag att skyndsamt återkomma till kommunstyrelsen med förslag på hur klanbaserade kriminella nätverk och förtryckande klanstrukturer i staden kan bekämpas genom offentliga insatser. Samverkan ska ske med andra relevanta nämnder samt Polismyndigheten. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.
3. Social resursnämnd får i uppdrag att planera och genomföra en utbildningsinsats om klanbaserade kriminella nätverk och klanstrukturer för förtroendevalda politiker, personal inom socialtjänst och personal inom grund- och gymnasieskola. Samverkan ska sökas med relevanta friskolor. Särskilt fokus ska ligga på hur klanbaserade nätverk påverkar politik och myndighetsövning. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.
4. Social resursnämnd får i uppdrag att, i samverkan med grundskolenämnden och utbildningsnämnden, utforma en informationsinsats kring individens rättigheter i Sverige och klanbaserade strukturer. Informationsinsatsen ska genomföras på grund- och gymnasieskolor som bedöms aktuella för insatsen. Samverkan ska sökas med friskolor som anses aktuella för insatsen. Uppdraget övergår till socialnämnden centrum efter årsskiftet 2020/2021.
5. Idrott- och föreningsnämnden får i uppdrag att, i samverkan med social resursnämnd, utreda om kultur- och idrottsföreningar som mottar kommunala bidrag, hyr kommunala lokaler eller uppbär annat kommunalt stöd har organiserad koppling till av Polismyndigheten kända klanbaserade kriminella nätverk. I förekommande fall ska bidrag, annat stöd eller lokaluthyrning stoppas.

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med underlag om vilka förutsättningar, resurser och kompetens som Göteborgs stads samlade avhopparverksamhet behöver för att kunna väsentligt utöka sitt arbete kopplat till avhopp från klanbaserade kriminella nätverk.

Nedan följer fyra rubriker och textstycken som omfattar innehållet kopplade till yrkandets punkt ett och två.

Begrepp

I dag finns ingen entydig och tydlig definition vad gäller begrepp så som klanbaserade kriminella nätverk. En klan kan definieras som en sammansvetsad enhet, baserad på släktskap. Klaner kan bestå av tusentals individer och ha en struktur av underklaner. Svensk forskning inom området är ännu i dess linda och ytterst begränsad. EU:s definition av organiserad brottslighet innefattar 11 kriterier. Såväl Polismyndigheten som Kriminalvården använder sig av EU:s definition. Kriterierna är som följer:

1. samarbete mellan fler än två personer,
2. egna tilldelade uppgifter åt var och en,
3. lång eller obegränsad utsträckning i tiden,
4. någon form av disciplin och kontroll,
5. misstanke om allvarliga kriminella handlingar,
6. verksamhet på internationell nivå,

7. användande av våld eller andra metoder för hot,
8. användande av kommersiella eller affärsmässiga strukturer,
9. deltagande i penningtvätt,
10. otillbörlig påverkan på politik, medier, offentlig förvaltning, rättsliga myndigheter eller ekonomin, och
11. strävan efter vinning och/eller makt.

Minst sex av dessa kriterier måste föreligga – bland dem de fyra obligatoriska med nummer 1, 3, 5 och 11 – för att brott eller kriminella grupper ska kunna klassificeras som organiserad brottslighet. Polismyndigheten har ett påbörjat arbete med att förstå och kartlägga fenomenet för att hitta fram till möjliga metoder att koppla på i sitt arbete.

Under 2020 fördes en allmän debatt i landet angående kriminella klaner, framför allt efter att biträdande rikspolischefen hösten 2020 i media uppgav att det finns 40 kriminella klaner i Sverige. Polisen i Region Väst uppger att man utgår ifrån EU:s definition av organiserad brottslighet, som innefattar de släktbaserade kriminella nätverken. För att ett nätverk som baseras på släktskap ska definieras som kriminellt behöver det finnas minst två generationer av brottsaktiva släktingar i detta nätverk.

Trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete

Såväl trygghetsfrämjande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i 2 kap. 1 §, Kommunallagen (2017:725). En viktig utgångspunkt för kommunens samverkan med andra myndigheter, civilsamhälle och näringsliv inom det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet är att se till kommunens huvuduppdrag och lagstadgade ansvar gentemot sina invånare.

I samverkan med såväl andra myndigheter som övriga aktörer är det viktigt att klargöra vad respektive aktör kan och ska ta ansvar för utifrån sina lagstadgade ansvarsområden, så att exempelvis kommunen inte tar på sig uppgifter som uttryckligen ankommer på annan ansvarig huvudman. När det gäller samverkan mellan kommunen och Polismyndigheten så ansvarar Polismyndigheten för upprätthållandet av den allmänna ordningen och brottsbeivrande verksamhet, medan kommunen har huvudansvaret för förebyggande och främjande åtgärder inom såväl trygghet, säkerhet och stadsmiljöområdet.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet så finns inte någon uttalad uppgift för kommunerna i lagstiftningen för detta, även om det finns bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), om ansvar för stöd till brottsoffer och ett särskilt ansvar för barn och unga. Kommunen har genom socialtjänsten ett särskilt ansvar för barn och unga och ska förhindra att de far illa. Socialtjänstlagen slår fast kommunen som ytters ansvarig i frågor som har bäring på detta område. Kommunerna har enligt socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och hjälp som de behöver, vilket till stor del handlar om förebyggande insatser, som att erbjuda råd, stöd och bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Till socialtjänstens uppgifter hör också att verka för att den som utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp samt att särskilt beakta våldsutsatta kvinnors behov av stöd och hjälp. Socialtjänsten ska även arbeta för att förebygga och motverka missbruk.

Registrering av person och/eller grupp

Det offentliga har inte legala rättigheter att registrera eller upprätthålla register om person eller grupper som omfattar personuppgifter om exempelvis etnisk tillhörighet, politik åsikt, trosinriktning eller annat. Rättsfall har prövats som exempelvis Polismyndigheten i Skåne som hade register över romer/kringresanderegistret. Myndigheten har blivit fälld av Justitiekanslern, bland annat utifrån att registret var av generell karaktär (bland annat inkluderades barn) och register omfattade så väl brottsmisstänkta som inte brottsmisstänkta från gruppen romer. Stadsrevisionen lämnade 2012 kritik till flera av de kommunala bostadsbolagen där känsliga uppgifter om hyresgästers registrerats i bolagens datasystem. Uppgifter om exempelvis sjukdom, missbruk och andra värderande utlåtande om person som stod i strid med personuppgiftslagen. Utifrån mediabevakning och stadsrevisionens kritik rensades datasystemet och rutiner sattes på plats för att undvika att det skulle kunna hända igen.

Samverkan för trygghetsfrämjande och brottsförebyggande

Det är ett uppdrag som åligger polismyndigheten i dess brottsbeivrande uppdrag att kartlägga fenomen så som olika typer av organiserad brottslighet. Göteborgs Stads har inte uppgiften att kartlägga en sådan förekomst. Idag finns myndighetssamverkan där denna typen av frågor ingår. I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande beskrivs den befintliga samverkan som finns idag mellan exempelvis staden och polismyndigheten. En bärande form är stadens Trygg-i arbete med metoder (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid/SSPF och Särskilda insatsgrupper/ SIG för det något äldre ungdomarna) som ingår som kan tas i bruk när barn och ungas situation som föranleder oro kan fångas upp och ges stöd. Det som är stadens viktigaste uppgift är att arbeta förebyggande genom att identifiera och stärka frisk- och skyddsfaktorer innan metoder och ingrepp blir aktuell att ta till. Breda förebyggande satsningar motverkar att det behöver tas till resurskrävande specifika insatser och lösningar när problembilden eskalerat.

Staden är också aktiv deltagare i myndighetssamverkan inom Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet.

Även inom staden finns samverkan som exempelvis Jämlik stad där insatser har bäring på trygghetsfrämjande och brottsförebyggande. Framtidskoncernen tagit fram en strategi utifrån ett kommunfullmäktige uppdrag om att satsa på riktade insatser i av polisens definierade utsatta områden. Genom riktade satsningar i de områden som finns upptagna på polisens lista (över utsatta områden) ska arbetet resultera i att inga av dessa finns kvar på listan 2025. Insatser som utförs görs i samverkan med andra aktörer inom och utom staden.

Ovan beskrivna samverkansföretag och satsningar är pågående vilket därför bedöms kunna sägas ingå i det som redan omhändertas inom existerande arbete i staden. Det är förvaltningar och bolags uppdrag att vikta resursåtgång i mellan förebyggande/frivilliga och myndighetsutövande/tvingande insatser. Huvudfokus är att identifiera och stärka frisk- och skyddsfaktorer och att sätta in insatser som motverkar risker.

Utbildningsinsats

Innehållet nedan är kopplad till yrkandets punkt tre.

De grupper som omfattas enligt punkt tre uppskattas till cirka 1230 förtroendevalda politiker (registrerade i systemet Troman), cirka 200 biståndshandläggare inom

funktionsstöd och ungefär motsvarande antal inom äldre, vård och omsorg, cirka 2000 socialekreterare inom socialförvaltningarna. Personal inom grund- och gymnasieskola omfattar: cirka 4500 pedagoger inom grundskoleförvaltningen. Motsvarande tal för utbildningsförvaltningens verksamheter är cirka 1500 anställda. Till detta tillkommer personal inom friskolor.

Yrkandet anger att särskilt fokus ska vara påverkan på politik och myndighetsövning vid tillskapandet av en utbildningsinsats. En utbildningsinsats så som punkt 3 beskriver finns inte på det sättet idag utan behöver i så fall utvecklas. Detta kan vara en kombination av akademi och andra myndigheters kompetenser som behöver föras dialog med för att fånga områdets bredd och komplexitet. Idag kan sägas att det finnas en förlaga som kan tänkas bilda modell. Metodstrategi mot otillåten påverkan arbetades fram utifrån beslut 2019-08-28 § 632 - ta fram metodstrategier för att stödja tjänstemannarollen mot organiserad brottslighet. Inriktningen i ärendet var att ta fram metoder för att hantera och motverka otillåten påverkan. De metoder som har tagits fram är centralt kompetensteam, ett utbildningspaket och en metodhandbok. Utbildningsstrategin mynnade ut i ett utbildningspaket som omfattade:

-Kunskap om vad otillåten påverkan är

-Arbete i grupper kring händelse-scenarier om otillåten påverkan

-Genomgång av vad metodhandboken innefattas av – tex ex på rutiner som bör finnas och checklistor

-Hur man kan arbeta för att öka anmälningarna och hur man gör vid en anmälningssituation

-Hur man sätter ihop en workshop för att riskidentifiera situationer där man kan utsättas för påverkan och vilka påverkare som finns

En möjlig väg bör därför vara att använda detta arbete som inspiration och förlaga för tillskapandet av ett nytt utbildningspaket med inriktning på beredningsområdets frågor. Det kommer att behöva projektledas och kostnadsberäknas mer i detalj inför ett genomförande. Som en ytterligare kostnad behöver eventuella ersättare för personal som går utbildning tas med som en kommande kostnad och resursåtgång.

Informationsinsats

Innehållet nedan är kopplad till yrkandets punkt fyra.

Informationsinsatsen ska genomföras på grund- och gymnasieskolor som bedöms aktuella för insatsen. Samverkan ska sökas med friskolor som anses aktuella för insatsen. Drygt 60 950 elever har sin dagliga undervisning i grundskolan. I Göteborgs Stad finns 13 gymnasieskolor och 7 gymnasiesärskolor i kommunal regi och till detta tillkommer cirka ett 40-tal fristående gymnasieskolor. Inför ett genomförande kommer det initialt behöva genomföras en kartläggning där bedömningen kan göras för vilka elevgrupper som är aktuella för en informationsinsats. I det fall de yngre eleverna i grundskola ska omfattas behöver det en insats att anpassa information och ge lärarstöd i att ta till sig och förstå informationen. Vid ett antagande att informationen ska vända sig till elever i mellanstadieålder och uppåt kan ett antagande kopplas till de unga som kan kandidera till

ungdomsfullmäktige vara vägledande. Det är elever som är 12 till och med 17 år. Det brukar omfatta cirka 40 000 unga personer i Göteborg.

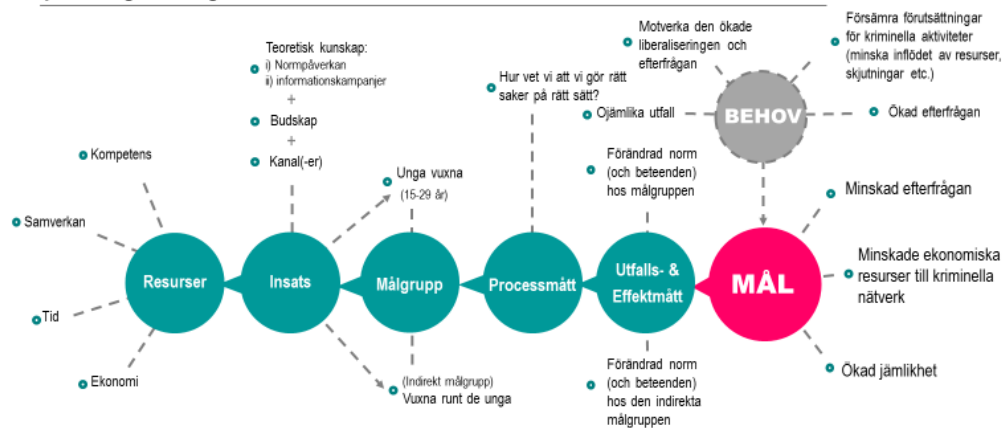
För informationsinsatsen kommer innehåll att behöva skapas på samma sätt som ovan beskrivna utbildningsinsats. Ett arbete blir att hitta fram till och identifiera kompetens som kan beskriva och omsätta området till ett möjligt informationsbudskap. Detta kan vara en kombination av akademi och andra myndigheters kompetenser för att fånga områdets bredd och komplexitet. I framtagandet av information till barn och unga är det viktigt att fånga målgruppen i framtagandet av innehåll och för att skapa förståelse för målgruppens behov. Informationen behöver sammanhangsmarkeras så det inte blir ett inslag som tillsynes genomförs utan sammanhang till någon vidare insats. På likande sätt som en förlaga finns för utbildningsinsats finns exempel på genomförda informationsinsatser som kan bilda förlaga och ge en fingervisning till resursåtgång för en eventuellt genomförande. Ungdomsfullmäktiges valkampanj har en ansats att nå det unga som kandidera till ungdomsfullmäktige och det görs genom en informationsinsats. De huvudsakliga momenten för att nå fram till målgruppen görs genom stadsinfotavlor, spåravagnsreklam (påstigning) film, folder och handbok. I konceptet ingår även fram ett antal affischer varje år för digital och fysisk spridning. Vissa delar har visuell kommunikation gjort och andra har staden upphandlat byråstöd, för exempelvis konceptframtagande. Huvudsaklig har funktioner som kommunikationsstrateg, projektledare, planeringsledare vid ungdomsfullmäktige samt byråstöd deltagit.

Utöver detta gjorde samordnare vid stadsdelsförvaltningar och grundskoleförvaltningar insatser för att lokalt stödja kandiderande till ungdomsfullmäktige (ej kostnadsräknat) Vid den senaste valkampanjen beräknas kostnaderna grovt ha uppgått till cirka 180 000 kronor. Till detta tillkom en mindre kostnad för att lägga ut information i sociala medier, exempelvis cirka 10 000 kronor för rullande bander på Instagram.

I närtid har också kommunikationsavdelningen på stadsledningskontoret arbetat med att samordna ytterligare en informationsinsats kopplat till covid-19 riktad till stadens invånare på olika språk. Insatser som genomfördes med anledning av uppdraget var annonskampanj i direktpress, infartstavlor, digitala stortavlor, stadens sociala kanaler, radio, privata aktörers digitala skärmar och hushållsutskick. Delar av informationsinsatsen hade fokus på unga genom bland annat att korta filmer togs fram för spridning i sociala medier som just denna del kostade 149 800 kronor.

Det finns ytterligare ett exempel som kan vid ett genomförande användas som förlagor. Staden ihop med bland annat eventföretag Svenska Live tog fram en antidrogkampanj mot narkotika till Way Out West. Let's hear it from the crowd! som adresserar det ökade bruket av narkotika i samband med livemusikevent. En arbetsgrupp arbetade utifrån en vedertagen kommunikationsmodell som omfattar delar så som: resursplanering, identifierande av målgrupp, planerande av insatser, mål, effekt och utfall för genomförande av informationsinsats. Nedan beskrivs arbetsprocessen i en samlad bild.

LOGIKMODELL – planeringsriktning

Föreningsbidrag, lokaluthyrning

Innehållet nedan är kopplad till yrkandets punkt fem. I beredningen har stadens pågående arbete för att motverka oegentlighet rörande bidragsutbetalning och lokaluthyrning.

Pågående arbete/Föreningsbidrag: Ett pågående arbete finns för kvalitets- och kontrollaktiviteter och genomförs både på bidrag och bokningar I stadens riktlinjer för föreningsbidrag omfattas ett antal grundläggande kriterier som de som söker föreningsbidrag granskas mot. Det framgår också tydligt vad ansökan skall innehålla och att det ska gå att identifiera föreningens styrelse eller utsedd firmatecknare. En förening som har lämnat oriktiga uppgifter i bidragsansökan kan komma att polisanmälas eller spärras tillfälligt för utbetalning av bidrag. Beslut om att en förening spärras för bidrag och/eller polisanmäls på grund av detta ska fattas av den bidragsgivande nämnden/styrelsen i varje enskilt fall. Genom idrotts- och föreningsförvaltningens samordningsuppdrag pågår en samverkan mellan de förvaltningar som utbetalar bidrag att förstärka och säkerställa att bidragen inte hamnar hos oseriösa och/eller kriminella föreningar. Stickprov finns implementerats inom ramen för ordinarie kvalitets- och kontrollaktiviteter och genomförs både på bidrag och bokningar.

Ett utvecklingsarbete som även pågår är att hitta metoder för ekonomisk analys, utbyte av information i relation till sekretessfrågor samt utveckla det långsiktiga trygghetsskapande arbetet ihop med andra interna och externa aktörer. Målet är att identifiera det som stärker det goda krafter som finns i föreningslivet och motverka att det motsatta får och tar plats.

Pågående arbete/Lokaluthyrning: Det finns idag ett pågående arbete kopplat till uppdrag i kommunfullmäktiges budget ”Kommunstyrelsen får i uppdrag att med stadens samtliga nämnder och styrelser säkerställa att kommunens lokaler eller mark inte hyrs ut till aktörer som tillåter häleri eller annan kriminell verksamhet.”

Stadsledningskontoret har startat en arbetsgrupp som består av ett antal av de förvaltningar och bolag som står för de flesta lokaluthyrningarna. Deltagande i arbetsgruppen förvaltar tillsammans cirka 4000 lokaler. Arbetet har påbörjats genom att samlat titta på vilka rutiner finns för bakgrundkontroller, identifierat styrande dokument inom området och belyser behovet av systematisk samverkan internt och externt.

Det som nu pågår är tre huvudspår: -Jobba fram checklistor vid uthyrning, -Utforma mall för avtalsutformning, -Samverkan internt och externt.

Gruppen har identifierat källor där kontroller kan göras och för nu dialog med exempelvis Skatteverket och Polismyndighet för att finna fram vad som kan utbytas i from av information utan att sekretess mellan myndigheter bryts.

Avhopparverksamhet

”Innehållet är kopplat till yrkandets sista beslutspunkt om avhopparverksamhet.

Kommunstyrelsen gav ett uppdrag 2019-05-22 § 356 att utreda förutsättningarna för en samlad enhet eller avdelning inom socialtjänsten för Göteborgs Stads individarbete med avhoppare. Stadsledningskontoret redovisade under våren 2020 på uppdraget. Genom att samla allt arbete med avhoppare, såväl individansvaret med handläggning och bedömning som kostnadsansvaret för insatserna, till en organisatoriskt samlad avhopparverksamhet bedömdes dessa insatser stärka verksamheten. Det konstateras att den samlade avhopparverksamheten byggs upp i socialförvaltning Centrum som från och med förvaltningens inrättande 1 januari 2021 har påbörjat arbetet. Utöver ovan redovisade uppdrag har stadsledningskontoret i kommunfullmäktiges budget för 2021 fått ytterligare ett uppdrag att utreda hur avhopparverksamheten kan stärkas. Där en delrapportering förväntas ske under andra halvåret 2021.

Bilaga 2

Datum 2021-02-09

Diarienummer 1312/20

Handläggare

Helena Österlind

Telefon: 031-368 0228

E-post: helena.osterlind@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag om förslag gällande Utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet

Bakgrund

I kommunstyrelsens sammanträde 2020-10-14 § 840 lades ett yrkande från S med en övergripande inriktning att söka utökad samverkan med rättsvårdande myndigheter för att motarbeta gängkriminalitet

Kommunstyrelsen beslutades 2020-10-14 § 840 i enlighet med yrkande från M, L och C samt D att stadsledningskontoret gavs i uppdrag att bereda ärendet genom att redovisa i vilken utsträckning som intentionerna i yrkandet bidrar till redan genomfört arbete utan att det hindrar kommunens övriga verksamhet inom samma område.

Beredning

I denna bilaga redovisas stadsledningskontorets beredning av de frågor som yrkandena omfattar utifrån vilken mån de bidrar till redan genomfört arbete utan att det hindrar kommunens övriga verksamhet inom samma område. Det lämnas även en kort redogörelse över pågående samverkan med Polismyndigheten och Kriminalvården. I bilaga 4 till tjänsteutlåtandet redovisas en översiktlig förteckning av uppdrag som är pågående inom området. Där finns också en sammanställning av ärenden de senaste sex månaderna såväl som kommande ärenden som har bäring på området. Tjänsteutlåtandet ger också en samlad bild över det arbete som pågår och planeras i ljuset av de nya socialförvaltningarnas omhändertagande av arbete med trygghetsfrämjande och brottsförebyggande insatser. Beredningen har utgått från stadsledningskontorets tolkning av syftet med yrkandet, vilket är att samverkan mellan socialtjänsten och polis/Kriminalvård ska stärkas och att likvärdigheten över staden ska öka.

De kommande socialnämnderna får i uppdrag att söka utökad samlokalisering av och ökat samarbete mellan socialtjänst och lokalpolis kontor genom samverkansavtal med Polismyndigheten.

Rådighet

Enligt Socialtjänstlagen ska kommunen verka för att förhindra att barn och unga far illa, verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ge råd, stöd och annat bistånd till familjer, enskilda och andra grupper som behöver det. Socialtjänsten har även i uppdrag att på olika sätt arbeta uppsökande och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. Att tidigt få kännedom om individer som löper risk för att utveckla allvarlig kriminalitet är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet.

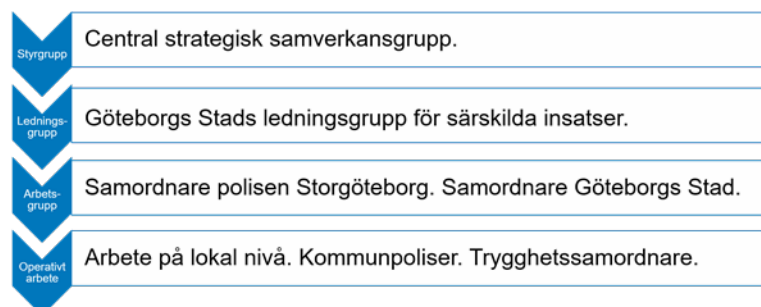
Polismyndigheten ska bidra till att brottsligheten minskar och att människors trygghet ökar i hela landet. Ett huvuduppdrag är att arbeta brottsförebyggande i samverkan med andra aktörer. Genom sitt uppdrag har myndigheten en god bild av problem kopplade till brottslighet och trygghet. En utgångspunkt i den utbildning som Polismyndigheten genomförde 2015 är bland annat att åstadkomma en mer lokalt förankrad polis, där beslut om verksamhetens inriktning till stora delar ska utgå från lokala problembilder.

I en granskningsrapport från Riksrevisionen, Rätt insats på rätt plats – polisens arbete i utsatta områden (RIR 2020:20) redogörs för styrkor och hinder i polisens samverkan med kommunen gällande brottsförebyggande arbete. En aspekt som nämns är att det är viktigt att underlätta polisens arbete genom att göra det lättare att dela information mellan polis och socialtjänst. Flera inom socialtjänsten och polisen vittnar om att sekretessen leder till osäkerhet om vad som kan delas och inte. Enligt rapporten begränsar denna osäkerhet effektiviteten i samverkan.

Pågående samverkan

Sedan 2010 har det funnits övergripande och lokala samverkansöverenskommelser mellan Staden och polisområde Storgöteborg. Från och med 2015 sker samverkan enligt modellen Trygg i Göteborg som bygger på den nationella struktur för samverkan som Brottsförebyggande rådet, Polisen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tagit fram.

Arbetet organiserar enligt nedan:

Nuvarande centrala överenskommelse började gälla 1 januari 2019 och ersätter tidigare överenskommelser. Överenskommelsen reglerar hur samverkan/samarbete ska ske mellan polisen och staden och innebär en samlad organisation med representanter från både polisen och Göteborgs Stad. En del av överenskommelsen är att polisen utformar medborgarlöften som innebär aktiviteter för att öka tryggheten och minska brottsligheten

i stadsdelen. Överenskommelsen innefattar även ledningsstrukturer och samverkansformer för det gemensamma arbetet.

Samverkansformer för den operativa nivån innefattar SSPF-forum som är ett fast forum för informationsutbyte och gemensamt arbete mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet. Fokus för arbetet är barn och ungdomar som befinner sig i riskzon för destruktivt beteende och i destruktiva miljöer. De lokala styrgrupperna för SSPF består av områdeschef för socialtjänst, skola, polis och fritidsverksamhet. De lokala arbetsgrupperna består av enhetschefer från socialtjänsten, rektorer från skolan, polis, socialsekreterare hos polisen samt enhetschefer från fritidsverksamhet.

En ytterligare samverkansform är Sociala insatsgrupper (SIG) som innebär att socialtjänsten i Göteborgs Stad samarbetar med polisområde Storgöteborg kring ungdomar mellan 18 och 25 år genom särskilda insatsgrupper.

I riksrevisionens rapport framgår att företrädare för socialtjänsten uppger att samverkan med polisen är mest effektiv i mindre grupper såsom SIG eller SSPF. I dessa grupper finns de förutsättningarna för att dela information, framför allt om den unge eller dennes vårdnadshavare har skrivit under en särskild samtyckesblankett som innebär att sekretessen bryts.

Enligt överenskommelsen med polisen ska en uppföljning av samverkan ske 2021. Den ska även revideras under 2021 för att spegla stadens nya organisation och ansvarsförhållanden. Lokalt pågår dock redan arbetet med att överföra befintliga samverkansformer mellan stadsdelarna och polisen till de regionala socialförvaltningarna. Enligt överenskommelsen ska den utvärderas 2022.

En reviderad central överenskommelse skulle kunna stärka likvärdigheten i socialförvaltningarnas arbete. Överenskommelser är en framkomlig väg för att öka samverkan mellan kommunens socialtjänst och andra rättsvårdande myndigheter såsom polis och kriminalvård. Centrala överenskommelser skapar en förutsättning för likvärdighet över staden, men är ingen garanti för att arbetet bedrivs i likadan omfattning. Nämnder och bolagsstyrelser har ett långtgående ansvar som sträcker sig inom det egna verksamhetsområdet.

Socialsekreterare i samverkan med polis

Ytterligare ett samverkansområde är socialsekreterare som arbetar tillsammans med polisen ute på fältet, vid till exempel narkotikainsatser. På så sätt finns socialtjänsten med direkt när ett brott begås, och kan sedan följa med under hela utredningen. Syftet med arbetet är att vara med tidigt när ungdomar börjar begå brott vilket ger förutsättningar för att minska risken för återfall. Socialtjänsten bidrar till kontakt med vårdnadshavare och kan ge kris- och motivationssamtal till personer som polisen gripit och som är misstänkta för brott samt till deras anhöriga. Med socialtjänsten på plats finns även möjligheten att tidigt informera om, och slussa till, behandlingsinsatser gällande missbruk, medling samt brottsutsatthet.

Göteborgs stad samverkar med polisen även operativt genom att ha socialsekreterare placerade på häktet. Vissa delar av staden sitter polisen tillsammans med socialtjänsten. Den fysiska gemensamma placeringar innebär framförallt en ökad förståelse för varandras uppdrag men kan även ge en effektivare hantering av gemensamma insatser. Gällande sekretessbestämmelser kan dock inte hävas på annat sätt än genom samtycke av

klienten. Gemensamma målsättningar och syften bedöms viktigare än den fysiska lokaliseringen.

Den kommande socialnämnden centrum får i uppdrag att förstärka och utöka stadens samverkan med Kriminalvården kring mottagande och eftervård av frigivna/utskrivna från anstalt eller andra rehabiliterande placeringar genom socialtjänsten.

Rådighet

Enligt socialtjänstlagen som är en s.k. ramlag, har kommunen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Ansvaret är dock sekundärt i förhållande till andra huvudmäns ansvar. Av 3 kap. 5 § socialtjänstlagen framgår att socialtjänstens insatser för den enskilde vid behov ska utformas och genomföras i samverkan med andra samhällsorgan, organisationer och andra föreningar.

Kommunernas socialförvaltningar ansvarar för flera frågor av central betydelse för det återfallsförebyggande arbetet, såsom försörjningsstöd och stöd för att komma ifrån missbruk och beroende. Kommunerna bedriver också ett aktivt arbetsmarknadspolitiskt arbete. När det gäller vuxna invånare initieras ett ärende hos socialtjänsten normalt genom att personen i fråga ansöker om någon form av bistånd eller insats. När så sker utses en handläggare och en utredning inleds. Rutinerna innebär att det som regel inte finns ett öppet ärende, och därmed inte heller någon ansvarig handläggare, hos socialtjänsten under tiden en person verkställer ett fängelsestraff.

Kriminalvården ansvarar för att verkställa utdömda påföljder men ska också verka för att återfall i brott förebyggs. Utgångspunkten vid verkställighet av fängelsestraff är att återanpassningen i samhället gagnas av en successiv övergång från anstalt till frihet. Lagstiftningen innehåller flera möjligheter till verkställighet under allt större frihetsgrader under slutet av anstaltstiden (utslussning). Flera av dessa möjligheter är förenade med krav som många intagna inte når upp till. Det ligger också vissa begränsningar i att frihetsberövandet fortfarande pågår.

Även om Kriminalvården har ett stort ansvar för att minska risken för återfall i brott, så är det många myndigheter som har uppdrag av betydelse för det återfallsförebyggande arbetet. Med uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet spelar Polismyndighetens verksamhet en stor roll för arbetet och kommunen kan genom en rad olika verksamheter, däribland socialtjänsten, bidra till att förebygga återfall i kriminalitet. Även Arbetsförmedlingen, Kronofogdemyndigheten och Försäkringskassan är viktiga i aktörer.

Kriminalvården antog 2020 en ny strategi för arbetet mot organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och hedersrelaterad brottslighet. I den fastslås att klienter med koppling till organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och hedersrelaterad brottslighet ska erhålla anpassade återfallsförebyggande insatser. Myndigheten ska erbjuda kontakt med strukturerad avhopparverksamhet för de klienter som bedöms motiverade att lämna ett kriminellt, ideologiskt, religiöst eller kulturellt nätverk.

Exempel på pågående samverkan med Kriminalvården

Inslussningsgrupper

I april 2018 fick Kriminalvården i uppdrag av regeringen att genomföra en försöksverksamhet med så kallade inslussningsgrupper. Syftet med försöksverksamheten var att frivården och andra aktörer, däribland socialtjänsten, tidigt skulle planera för och underlätta klienternas återinträde i samhället genom samordnade insatser.

I december 2020 kom Brås utvärdering Samordnade insatser för klienter med villkorlig frigivning (2020:15), som syftade till att bedöma om Kriminalvården genom inslussningsgrupperna har skapat förutsättningar för att minska klienters återfall i brott. Syftet var även att bedöma om inslussningsprogrammet skapat förutsättningar för ett långsiktigt och förbättrat inslussningsarbete.

En del av Brås utvärdering rör det pilotprojekt som genomfördes 2019 och 2020 genom stadsdelen Västra Hisingen och delvis även i Västra Göteborg. Målgruppen var intagna personer i stadsdelen som skulle frigges inom ett halvår. Majoriteten av de medverkade var män som var dömda för någon form av narkotikabrottslighet, men flera var även dömda för olika typer av våldsbrott. I Västra Hisingen organiserades arbetet genom en styrgrupp där representanter från socialtjänstens olika delar ingick, likväl som företrädare från Frivården. En lokal arbetsgrupp ledde projektet i stadsdelen.

Brås utvärdering visar att tidiga och samordnade insatser visserligen inledningsvis krävt mer tid från frivården och socialtjänsten, men arbetssättet har uppfattats ge effektivitet i längden. Det har också inneburit att de klienter som medverkat i programmet överlag har fått en god planering inför sin villkorliga frigivning. Inte minst för att aktörerna gemensamt sett över klienternas behov, men även för att roller och ansvar har kunnat delas upp på plats tillsammans med klienten. Sekretessen mellan Frivården och socialtjänsten hävdades genom ett samtycke från klienten, vilket har upplevts avgörande för projektets genomförande.

Brås utvärdering av pilotprojekten rör endast ett litet antal klienter och det går inte att dra några statistiska slutsatser om huruvida risken för återfall i brott har minskat. Utvärderingen visade dock att de som arbetade med projektet upplevde att samverkan mellan aktörerna har ökat och att klientens behov var mer i centrum. En viktig lärdom har varit förståelsen för varandras uppdrag och vilka förväntningar som kan ställas på andra aktörer i samband med frigivning från anstalt. Dessa iakttagelser delas med medverkande från såväl socialtjänsten som frivården i Göteborg.

Socialtjänsten Hisingen, tidigare Västra Hisingen, ser flera fördelar med modellen Insluss. Socialsekreterarna fick längre tid på sig att genomföra de utredningar som behövdes och kunde därmed erbjuda ett mer adekvat stöd när klienten formellt blev aktuell för socialtjänstens insatser. Projektet visar att stödet i sig inte var mer omfattande, då det var insatser som socialtjänsten ändå hade fått vidta efter frigivning, men insatserna var mer planerade och skedde gemensamt med Frivården. Bedömningen från socialtjänsten i Hisingen är att modellen innebar en långsiktig ekonomisk vinst, även om de ekonomiska effekterna är svåra att mäta.

Socialtjänsten Hisingen har nu implementerat modellen Insluss i sin ordinarie verksamhet. Frivården i Göteborg ser fördelar med att modellen även implementeras inom flera stadsområden.

Ungdomsövervakning

Ungdomsövervakning är en ny påföljd för unga från 15 års ålder som begår brott. Den 1 januari 2021 trädde den nya lagen i kraft och Kriminalvården är ansvarig myndighet. Ungdomsövervakning ska pågå under som lägst sex månader och som högst ett år, beroende på brottets allvar, brottets art eller tidigare brottslighet.

Ungdomsövervakning innebär en nära samverkan mellan frivården och socialtjänsten i den dömdes hemkommun. När domen fått laga kraft påbörjas en verkställighetsplanering, som ska ta hänsyn till riskfaktorer, skyddsfaktorer och den dömdes sociala situation och personliga förhållanden. Planeringen sker i samråd med den dömde, med vårdnadshavare när det är möjligt, med socialtjänsten och eventuellt andra myndigheter som den dömde har kontakt med. Eventuell vård, utredning eller andra insatser som socialtjänsten har planerat, ska kunna genomföras under övervakningstiden. Planeringen ska senast inom fyra veckor resultera i en verkställighetsplan som den dömde är skyldig att följa. Planen revideras i samarbete med socialtjänsten minst var åttonde vecka.

Planeringen inför införandet av påföljden ungdomsövervakning i Göteborgs stad framhålls som en lyckad samverkansprocess. Stadsledningskontoret samordnade arbetet som var organiserat med en styrgrupp och en arbetsgrupp. Grupperna bestod av representanter från polisen, Frivården, Social resurs och socialtjänsten. Genom att gemensamt kartlägga vilka insatser som behövde ske för att minska riskerna för återfall i brott efter avslutad påföljd, och samtidigt tydliggöra vilken aktör som ansvarar för insatsen skapades en gemensam bild av uppdraget. Förståelsen för varandra uppdrag ökade, liksom insikten om hur olika aktörer kan stödja i respektive uppdrag.

Riktlinje för samverkan mellan kommun och kriminalvård vid utredningar om kontraktsvård och placeringar för vårdvister

Kriminalvården i Göteborg, Västra Götalandsregionen och kommunerna inom Göteborgsområdet har gemensamt, genom PSYKSAM, tidigare BEROSAM, tagit fram och antagit en riktlinje om kontraktsvård. Kontraktsvård innebär att den som dömts för brott får möjlighet att genomgå behandling i stället för att dömas till fängelse. Det är ett bindande kontrakt mellan klienten och Kriminalvården som är fastställt av tingsrätten. I kontraktet finns en plan för behandling av det problem som ligger bakom brottet. Det kan vara missbruk eller beroende av narkotika/alkohol, våldsbänagenhet och spelberoende. Behandling kan också vara att få stöd att bryta kriminella tankar och värderingar. Om klienten missköter sin behandling kan tingsrätten besluta att straffet i stället ska avtjänas i fängelse. Kontraktsvård föreslås alltid i samverkan med socialtjänsten i klientens hemkommun och socialtjänsten ska ha ansvar för den fortsatta behandlingen när Kriminalvårdens betalningsansvar upphör. Efter två tredjedelar av det utmätta fängelsestraffet övergår betalningsansvaret till socialtjänsten.

Vårdvistelse kan bli aktuellt i det fall en person är i behov av extra stöd för att minska risken för återfall i brott. Vårdvistelsen ska underlätta övergången mellan fängelsetiden och livet i frihet. Klienten får behandling för det problem som ligger bakom kriminaliteten. Det kan gälla missbruk eller beroende av narkotika/alkohol, våldsbänagenhet och spelberoende eller hjälp att bryta kriminella tankar och handlingar.

I riktlinjen för om kontraktsvård och vårdplaceringar har parterna gemensamt överenskommit om målet med insatserna, hur ansvarsfördelningen ska se ut och om vissa principer för samverkan.